

Vlindersnelweg plan van aanpak

Amsterdam 2025

Inhoud

Inleiding	4
Managementsamenvatting	6
1. Over de Vlinder	8
1.1 Hoe staat het met de vlinder?	8
1.2 De biodiversiteitserisis	9
1.3 De levenscyclus van de vlinder	10
1.4 Soorten vlinders	10
2. Vlinders in Amsterdam	14
2.1 Actuele vlinderstand	14
2.2 NDFF en een nieuwe tool	14
2.3 NDFF, biotopen scouten en route	16
2.4 Andere vlinderhotspots	20
2.5 Grootstedelijke vlinderconservering	21
2.6 Vlinderverhalen	22
2.7 Waarom de vlinder?	22
3. Het project	24
3.1 Strategie	25
3.1.1 Nectarstations	25
3.1.2 Stepping stones	26
3.1.3 Biotopen	26
3.2 In praktijk	26
3.2.1 Nectarstations	27
3.2.2 Stepping stones	28
3.2.3 Biotopen	29
3.2.4 Communicatie en PR	33
3.2.5 Monitoring	33
3.3 Rol onderwijs en educatie	34
3.4 Overzicht partners	36
4. Projectinformatie	40
4.1 Risico's/knelpunten	40
4.2 Planning	42
4.4 Team vlindersnelweg	42

Bijlagen	44
1. Bijzondere stadsvlinders	44
2. Soortgelijke projecten internationaal	44
3. Bestaande vlinder- en bestuiversinitiatieven Amsterdam	44
4. Groen binnen gemeente	46
4.1 Beheer van de bestaande stad	46
4.2 Gebiedsontwikkeling	48
4.3 Vlinderverhalen	49

Inleiding

Amsterdam staat voor een dubbele opgave. Aan de ene kant wil de stad ruimte geven aan honderdduizenden bewoners, bezoekers, studenten en bedrijven; aan de andere kant staat de leefwereld van planten, insecten en dieren steeds verder onder druk. Dagvlinders, ooit alledaagse stadsbewoners zijn daarvan een gevoelige graadmeter: in Nederland namen de populaties de afgelopen decennia schrikbarend snel af, door een stapeling van factoren als verstening, gifgebruik, versnippering van leefgebied en de gevolgen van klimaatverandering. Tegelijkertijd laten studies zien dat steden, mits goed beheerd, uitgroeien tot toevluchtsoorden waar soorten zich kunnen handhaven en herstellen. Amsterdam laat die potentie al zien, maar benut die nog niet ten volle.

De Amsterdamse Vlindersnelweg (naar een idee van meester hovenier van Artis, Ton Hilhorst) vertrekt vanuit dat dubbele perspectief. Dit project benadert de stad vanuit het oogpunt van de vlinder: waar kan zij wonen, eten, schuilen, overwinteren en zich voortplanten, en waar loopt ze onzichtbaar vast op lange, harde barrières van steen, asfalt, water en licht? Door beschikbare data (zoals NDFF-waarnemingen), ecologische kennis en veldwerk te combineren, ontstaat een nieuwe van Amsterdam: niet als netwerk van straten en gebouwen, maar als mozaïek van biotopen, stepping stones en potentieel leefgebied voor stand- en trekvlinders.

Op basis van die analyse kiest dit plan voor een concrete, grootstedelijke en schaalbare aanpak: we bouwen stap voor stap aan een fijnmazig netwerk van gifvrije nectarstations, kwalitatieve stepping stones en versterkte biotopen, met een eerste zichtbare route vanaf bijvoorbeeld het Science Park via de Ecologische Hoofdstructuur, Oosterpark, ARTIS en het Marineterrein, terug de stad in. Langs deze route liggen nu al tal van parken, binnentuinen, braakliggende terreinen, daken en stoepen die elk met relatief beperkt, maar gericht ingrijpen kunnen veranderen in volwaardig leefgebied voor vlinders en andere stadsnatuur.

De Vlindersnelweg is nadrukkelijk geen uitvoeringsproject van één partij, maar een campagne en samenwerkingsverband waarin bewoners, onderwijs, maatschappelijke organisaties, gemeente, kennisinstellingen en bedrijven elkaar vinden. Partijen als ARTIS, het Marineterrein en tal van buurtinitiatieven zetten al stappen, of willen dat graag, richting ecologisch beheer en biodiversiteit; de Vlindersnelweg verbindt deze losse initiatieven tot één verhaal en één zichtbaar traject, met duidelijke handelingsperspectieven voor iedereen met groen in beheer. Van vensterbank tot stadspark.

Daarbij staan kennisdeling, monitoring en verbeelding centraal. Vlinders reageren snel op veranderingen in leefgebied; door waarnemingen systematisch te verzamelen en te koppelen aan beheer en inrichting, wordt zichtbaar wat werkt en waar moet worden bijgestuurd. Tegelijkertijd is de vlinder een krachtig symbool: knuffelbaar, fotogeniek en diep verankerd in de Amsterdamse natuur- en cultuurgeschiedenis. Via tentoonstellingen, publieksprogrammering, educatie en campagnes wordt de Vlindersnelweg een verhaal waar Amsterdammers zich aan kunnen hechten en trots op kunnen zijn.

Dit Plan van Aanpak beschrijft eerst de ecologische context en de rol van de vlinder als gids- en graadmeter (hoofdstuk 1 en 2), om vervolgens de projectopzet, strategie en werkwijze uit te werken (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 volgen de praktische projectinformatie, risico's, begroting, planning en het team. Samen schetsen deze hoofdstukken hoe Amsterdam, met relatief eenvoudige maar gericht gekoppelde ingrepen, kan uitgroeien tot een veilige en levendige Vlindersnelweg: een stad waarin vlinders niet langer op eilandjes overleven, maar in generaties door de stad kunnen trekken – en daarmee het hele stedelijke ecosysteem versterken.

Management samenvatting

Aanleiding en urgentie

De achteruitgang van meer dan 50% van dagvlinders en andere insecten, én de kansen die de stad biedt als toevluchtsoord zijn het vertrekpunt van dit project. Landelijk nemen vlinderpopulaties al decennia af door verstening, gifgebruik, versnippering van leefgebied en klimaatverandering. Met NDFF-data, veldwerk en gesprekken met beheerders van groen in de stad, is in dit plan een eerste analyse gemaakt van biotopen, knelpunten en kansen in de stad. De conclusie: Amsterdam heeft al veel potentie als veilige haven, maar de puzzelstukjes liggen nu nog te ver uit elkaar.

Doel van de Vlindersnelweg

De Vlindersnelweg heeft één heldere ambitie: een fijnmazig, gifvrij netwerk bouwen waardoor vlinders zich veilig door Amsterdam kunnen bewegen, van biotoop naar biotoop, generatie na generatie. Dat doen we niet door losse groene eilandjes toe te voegen, maar door de vlinder centraal te zetten en hun volledige levenscyclus te ondersteunen: van waardplant voor de rups tot nectarplant voor de volwassen vlinder, plus veilige plekken om te schuilen en overwinteren. De Vlindersnelweg is tegelijk een ecologisch project, een publiekscampagne en een leer- en innovatieprogramma voor stedelijke natuur én een verhaal dat we samen met alle Amsterdammers vertellen.

Kern van de aanpak: drie sporen

Het project valt uiteen in drie samenhangende sporen:

1. We bouwen aan duizenden nectarstations: kleine, eenvoudig toe te voegen nectarstations voor vlinders bij bewoners, scholen, bedrijven en instellingen. Via een toegankelijke B2C-campagne kunnen Amsterdammers kant-en-klare pakketten bestellen die passen bij hun situatie (balkon, geveltuin, binnentuin, dak).
2. We inspireren stepping stones: grotere, ecologisch rijkere plekken die als tussenstation fungeren tussen biotopen. Dit gebeurt vooral rond bestaande en nieuwe buurtinitiatieven, binnentuinen, daken, grotere tuinen en semi-publieke ruimtes langs de route.
3. We scouten biotopen of brengen partijen bij elkaar nieuwe aan te leggen op strategische plekken: grotere groengebieden waar alle levensfasen van de vlinder kunnen plaatsvinden. Hier werken we samen met partijen als ARTIS, onderwijs en andere grote grondeigenaren om beheer en inrichting structureel vlindervriendelijk te maken.

Over de drie sporen heen lopen een doorlopende campagne, monitoring/citizen science en een stevige onderwijscomponent. Zo wordt de Vlindersnelweg een lerend systeem: we passen beheer, beplanting en communicatie aan op basis van wat we meten en terugkrijgen uit de stad.

Eerste route, lancering en fasering

We mikken op een feestelijke lancering in de zomer van 2026, gekoppeld aan de Landelijke Tuinvlindertelling, met de boodschap: “Amsterdam bouwt aan de eerste Vlindersnelweg ter wereld.” De beoogde fasering is meerjarig:

In jaar 1 ligt de nadruk op de B2C-campagne (nectarstations), het voortzetten en formaliseren van gesprekken met biotopen langs de route, het selecteren en openen van een eerste serie stepping stones, en het opzetten van een meetmethode. Concrete oriëntatie is o.a. op nectarstations en meerdere zichtbare plekken. In jaar 2 en 3 wordt veel verder gebouwd en geleerd, met specifieke beplanting voor vlinders, verbeterd beheer en opschaling van citizen science. In jaar 4 wordt een eerste route volledig gerealiseerd en is de impact voor stand- en trekvlinders voor het eerst grootschalig meetbaar; dan volgt een brede evaluatie.

Partners, onderwijs en organisatie

De Vlindersnelweg is nadrukkelijk geen uitvoeringsproject van één partij, maar een coalitie. De kern bestaat uit een klein projectteam dat concept, strategie, communicatie, monitoring en netwerkbouw aanjaagt. Daaromheen staat een groeiende schil van partners: ARTIS en het Aardbewoners Festival als publieks- en educatieankers, partijen als Sprinkl, De Gezonde Stad, The Pollinators, Rooftop Revolution en Leaf voor praktische uitvoering en opschaling, en de gemeente Amsterdam voor inbedding in beleid, beheer en communicatie.

Onderwijs vormt een belangrijke hefboom: met mbo-, hbo- en wo-instellingen werken we aan concrete casussen in de eigen stad, waarbij studenten bijdragen aan ontwerp, onderzoek, monitoring, communicatie en data-analyse. Scholen en campussen langs de route worden zo zelf onderdeel van de Vlindersnelweg, met lesprogramma's, meetpunten en voorbeeldgroen.

Risico's en randvoorwaarden

In hoofdstuk 4 zijn de belangrijkste risico's en onze aanpak daarvan uitgewerkt. Belangrijke randvoorwaarden zijn:

- Voldoende dichtheid én kwaliteit van plekken; losse eilandjes helpen de vlinder niet, tenzij ze aansluiten op een route van goede stepping stones en biotopen.
- Goed beheer: gifvrij, gefaseerd maaien, ruimte voor ruigte, winterstengels en waardplanten. Groen dat alleen mooi oogt maar ecologisch weinig bijdraagt, is een risico.
- Gedragsverandering bij beheerders, bewoners en retail (gifvrij, ander maaibeeld, ander plantassortiment).
- Meerjarige financiering: veel bronnen zijn nu projectmatig. Daarom koppelt dit plan een meerjarige visie aan een globale financiële doorkijk, zodat de gemeente en fondsen kunnen meedenken.

Verwachte impact en vraag aan de gemeente

Met de Vlindersnelweg kan Amsterdam uitgroeien tot een internationale voorbeeldstad voor grootstedelijke vlinder- en insectenconservatie. De verwachte impact is meervoudig: herstel en versterking van vlinderpopulaties en andere insecten, meer kennis en bewustzijn bij bewoners en studenten, verbeterde monitoring, zichtbare vergroening van straten, daken en binnenterreinen, en een nieuwe manier van samenwerken tussen gemeente, onderwijs, maatschappelijke organisaties en bewoners.

Met dit Plan van Aanpak vragen wij de gemeente om de Vlindersnelweg te omarmen als meerjarig stedelijk programma. Zo maken we van een kwetsbare stadsbewoner, de vlinder, een krachtig kompas voor een groener, veerkrachtiger Amsterdam.

1. Over de Vlinder

Voordat we de route door de stad ontwerpen, stellen we jullie in het komende hoofdstuk graag voor aan onze hoofdrolspeler: de vlinder.

- In 1.1 schetsen we hoe het nu gaat met dagvlinders in Nederland en welke factoren hun aantallen doen dalen.
- In 1.2 plaatsen we die ontwikkeling in de bredere biodiversiteitscrisis en het, vaak nog abstracte, bewustzijn daarover bij stedelingen.
- In 1.3 lopen we de levenscyclus langs, van ei tot vlinder, en laten we zien wat de vlinder nodig heeft in elke fase.
- In 1.4 behandelen we de belangrijkste verschillen tussen soorten, zodat duidelijk is hoe de vlinder leeft en hoe de verschillende soorten kunnen worden ondersteund.

1.1 Hoe staat het met de vlinder?

In de afgelopen 30 jaar zijn de vlinderpopulaties in Nederland [gemiddeld 56 procent](#) afgenomen. Dit komt door een stapeleffect van verschillende negatieve invloeden:

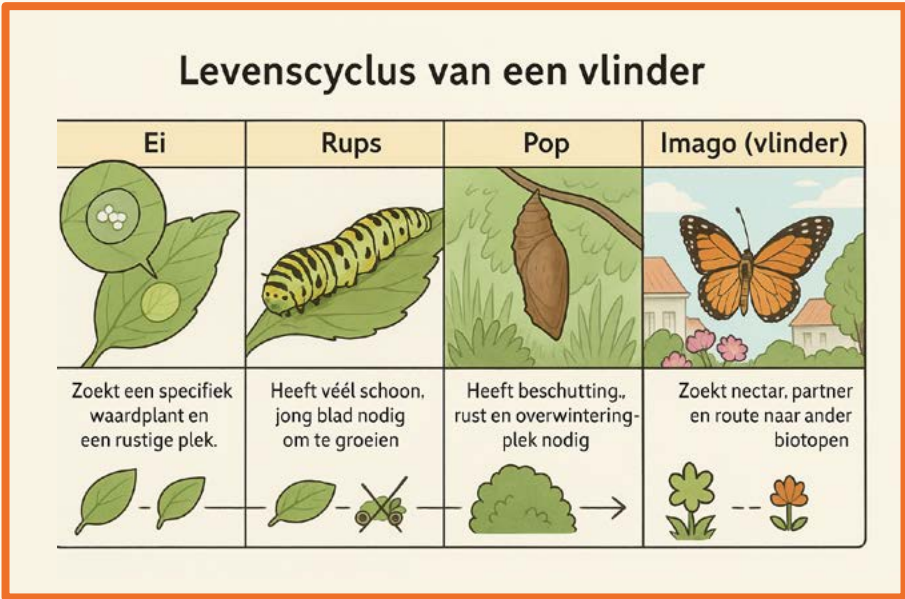
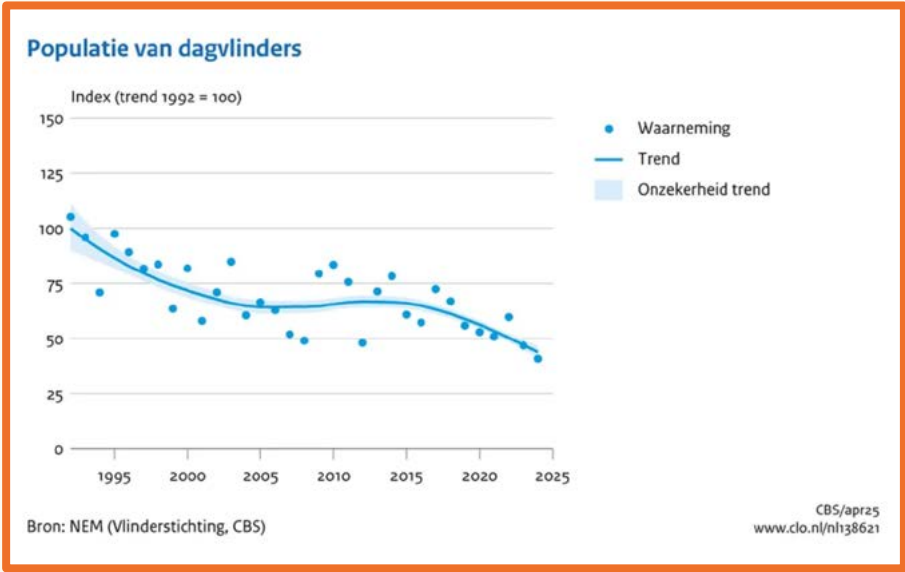
- Klimaatverandering zorgt voor relatief warme winters, waardoor overwinterende rupsen en poppen (het ontwikkelingsstadium tussen rups en volwassen vlinder)
- soms met ziektes te maken krijgen. Of het gaat plotseling weer vriezen nadat ze al zijn uitgekomen. Ook de natuurlijke afstemming tussen bloeiperiodes met voldoende nectar en het uitkomen van de poppen raakt hiervan verstoord.
- Ook een droog of juist nat voorjaar is nadelig: in natte periodes raken rupsen soms beschimmeld, bij hitte en droogte verdrogen de jonge bladeren, waar de rupsen van eten.
- Vlinders lijden ook onder het stikstofprobleem. Planten groeien sneller, maar bevatten daarom ook minder voedingsstoffen voor rupsen.
- Verder gaan de vlinders gebukt onder de versnippering van natuurgebieden en biotopen: populaties kunnen elkaar niet meer goed vinden. Hierdoor verarmt de genetische diversiteit van populaties, ze raken geïsoleerd, wat de risico's op ziekte verhoogt.
- Bestrijdingsmiddelen zijn ook giftig voor de vlinders. In de landbouw wordt veel gif gebruikt, waar insecten en vlinders onder lijden. Daarnaast zitten ook de meeste planten uit tuincentra vol gif.

- Lichtvervuiling speelt een belangrijke rol in het teruglopen van het aantal nachtvlinders.
- Hoewel er veel aandacht is voor (de voordelen van) vergroening, zien we nog steeds dat een groot deel van de Nederlandse tuinen verhard zijn (en blijven).
- Ook in de openbare ruimte zien we nog steeds veel verharding; [de woningnood in steden drukt groenplannen opzij](#).
- Daarnaast worden er veel uitheemse planten geplant. Deze planten hebben weinig of geen waarde voor rupsen en vlinders, al kunnen ze de vlinder wel voeden als ze nectar geven op het juiste moment. Deze planten zien er misschien mooi uit voor de mens, de waarde voor ondersteuning van biodiversiteit is klein.

Er is kortom niet één probleem dat de vlinder onder druk zet, het zijn er meerdere, die elkaar versterken en met elkaar samenhangen. En al deze problemen en uitdagingen zijn niet alleen slecht voor de vlinder, maar voor alle inheemse biodiversiteit.

Vlinders zijn de ideale gids- en graadmeters: hun levenscyclus reageert snel op kwaliteit, timing en samenhang van leefgebied, waardoor effecten van maatregelen snel zichtbaar worden. Daarnaast staan vlinders en insecten aan de voet van de voedselketen, waardoor er veel dieren in het ecosysteem van hen afhankelijk zijn: vogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen en daarmee ook de mens.

Via de vlinder versterken we alle dieren in de stad.

1.2 De biodiversiteitscrisis

De wereld verkeert in een ongekende biodiversiteitscrisis: van de naar schatting [acht miljoen planten- en diersoorten wereldwijd dreigt ongeveer één miljoen binnen enkele decennia uit te sterven](#), vooral door verandering van landgebruik, overexploitatie, vervuiling, invasieve soorten en een snel opwarmend klimaat. Tegelijk laten langlopende meetreeksen zien dat de gemiddelde [populatieomvang van gemonitorde gewervelden sinds 1970 met circa 73%](#) is gedaald, wat de structurele verarming van natuur over continenten heen onderstreept. Binnen Europa treffen de trends juist onze bestuivers: bij één op de drie soorten bijen, vlinders en zweefvliegen lopen populaties sterk terug en één op de tien staat nu al op uitsterven, een direct risico voor het hele ecosysteem, onze voedselvoorziening en wilde flora.

Het bewustzijn over deze crisis groeit, maar blijft voor veel stedelingen nog abstract en op afstand.

[Onderzoeken](#) laten zien dat veel mensen zich grote zorgen maken over het klimaat, terwijl het verdwijnen van soorten en ecosystemen minder scherp op het netvlies staat omdat het langzaam en grotendeels buiten het dagelijkse zicht gebeurt. [76% van de Amsterdammers](#) geeft wel aan zich zorgen te maken over het verdwijnen van de insecten, hoe groot het probleem écht is, wat de gevolgen ervan kunnen zijn en wat je eraan kan doen in je eigen omgeving, is minder bekend.

Tegelijk stapelen crises zich op: klimaat, wooncrisis, migratie, inflatie, geopolitiek, bestaanszekerheid, wat kan leiden tot crisis-moeheid. Juist in die context zijn concrete, zichtbare oplossingen nodig die laten zien dat stedelingen wél verschil kunnen maken en dat herstel van biodiversiteit direct samenhangt met hun eigen gezondheid, leefkwaliteit en trots op de stad.

1.3 De levenscyclus van de vlinder

Een vlinder doorloopt vier opeenvolgende stadia: ei, rups, pop en imago (de vlinder), en in elk stadium heeft de soort andere behoeftes. Het vlindervrouwtje begint met het zorgvuldig kiezen van een plek voor haar eieren, vrijwel altijd op of direct naast de juiste waardplant, een inheemse plant, struik of boom die behoort bij de specifieke soort en waar de rups veilige beschutting vindt en van kan eten. Die keuze is geen toeval: met smaak- en reukzintuigen aan de poten proeft zij het blad en de stengel op specifieke plantaardige stoffen en ze let op zon, beschutting en het groeistadium van de plant. Sommige vlindersoorten zetten losse eieren af, andere in kleine groepjes; in alle gevallen bepaalt de beschikbaarheid en kwaliteit van de waardplant of het nageslacht kan overleven. Die specialisatie heeft te maken met de chemie van de plant, wat voor veel dieren afschrikwekkend of giftig is, kan voor de rups juist een signaal of zelfs bescherming zijn.

Na het uitkomen begint de rups te groeien. In deze fase wordt bijna alle lichaamsmassa van de latere vlinder al opgebouwd. Tijdens meerdere vervellingen eet de rups vooral jonge, goed verteerbare delen van de waardplant. Deze fase is cruciaal, gaat het hier mis, bijvoorbeeld omdat de plant al is uitgebloeid, te weinig voedingsstoffen heeft, weggemaaid is of vol gif zit, dan stikt de ontwikkeling tot vlinder.

Wanneer de rups volgroeid is, zoekt zij een veilige plek om te verpoppen. Vastgehecht aan de waardplant zelf, in ruigte of struweel vlakbij of aan een harde structuur in de omgeving, wordt ze pop of cocon. Daar wordt het rupsenlichaam omgebouwd tot vlinder, ze eten dan niet, rust en beschutting zijn nu bepalend voor overleving. Als de vlinder uitkomt, vouwt ze eerst haar vleugels uit, laat ze drogen en vliegt dan uit op zoek naar een woning, nectar en de liefde.

Nectar is belangrijk voor energie, voor bijvoorbeeld migratie en voortplanting. Sommige soorten nemen daarnaast mineralen op uit vochtige bodem, sap of rottend fruit. De verschillende nectarplanten waar volwassen vlinders van kunnen eten zijn veel diverser dan de waardplanten voor de rupsen. Nectar is de vlindersbrandstof, de waardplant is kraam- en kinderkamer en babyvoeding. Vrouwtjes keren na paring terug naar geschikte waardplanten om opnieuw eieren af te zetten. Zo bepaalt de aanwezigheid, kwaliteit, fenologie en nabijheid van waardplanten uiteindelijk waar een soort zich kan vestigen, zich kan voortplanten en waar een bloeiende populatie kan ontstaan.

Afhankelijk van de soort kan de overwintering als ei, rups, pop of zelfs als volwassen vlinder plaatsvinden. Ook daarin speelt de waardplant een rol, omdat die microklimaat en schuilgelegenheid mede bepaalt, maar ook voldoende beschutting.

Wat is fenologie?

Fenologie is de wetenschap van de seizoens-ritmes in de natuur, bijvoorbeeld over wanneer planten ontkiemen, bloeien of afsterven en dieren ontwaken, voortplanten of trekken. Voor vlinders is fenologie cruciaal: rupsen hebben meteen als ze uit het ei kruipen een jong blad nodig om te groeien en volwassen vlinders vinden alleen nectar als de bloemen op het juiste moment bloeien. Door klimaatverandering verschuiven deze tijds patronen, wat de afstemming tussen plant en vlinder verstoort.

1.4 Soorten vlinders

In heel de wereld zijn er maar liefst 165.000 tot 180.000 soorten vlinders. In Nederland leven ruim 2.400 soorten (waarvan er 53 dagvlinders zijn), waarvan sommigen zeer zeldzaam zijn. Deze vlinders en hun behoeften kunnen onderling sterk verschillen, die verschillen bepalen mede welke ecologische interventies effect kunnen hebben. Door de vele soorten en complexe problematiek, is er dus niet één interventie die alle vlinders helpt, maar is een reeks nodig om alle soorten te kunnen ondersteunen. In dit hoofdstuk lichten we de voor dit project belangrijke verschillen tussen de soorten toe.

Dag-, nacht- en microvlinders

Als je aan de vlinder denkt, zien de meeste mensen een grote gekleurde fladderaar in een bloemenzee. Dit zijn de dagvlinders, maar er bestaan ook motten, nachtvlinders en microvlinders, die allemaal tot de soort horen. Ze doorlopen dezelfde cyclus (ei, rups, pop, imago), net als andere insecten. In de rupsfase zijn ze allemaal afhankelijk van waardplanten.

Dagvlinders leven vooral op warme, zonnige plekken zoals bloemrijke weilanden, tuinen en bosranden, waar ze voldoende nectar vinden en waar geschikte waardplanten zijn. Nachtvlinders houden meer van beschutte, donkerdere leefgebieden zoals bossen, schaduwrijke tuinen en ruigere graslanden, en hebben vooral baat bij nachtelijke nectarbronnen en zo min mogelijk kunstlicht. Microvlinders komen vooral voor op plekken waar hun (vaak zeer specifieke) waardplanten aanwezig zijn. Veel soorten leven als rups verborgen in bladeren, stengels of zaden. Ze gedijen het best in gevarieerde, niet te strak opgeruimde habitats waar planten oud mogen worden en waar weinig verstoring is.

Trekvlinders versus standvlinders

Belangrijk verschil zit er ook tussen trek- en standvlinders. Trekvlinders zoals de [atalanta](#) en de [distelvlinder](#) kunnen duizenden kilometers afleggen en verschijnen vooral in de nazomer en herfst. Ze foerageren (het actief zoeken naar voedsel door dieren, waarbij ze hun zintuigen gebruiken om voedselbronnen te vinden en te verzamelen) op laatbloeiers (bijv. klimop, ijzerhard) en sap- of fruit op en rond de bomen. Deze vlinder kan gemakkelijk de stad in, een bloem op een balkon vinden om dan de stad weer uit te vliegen en ergens in een verlaten berm een waardplant en een liefde te vinden. Deze vlinders hebben minder last van allerlei fysieke obstakels in de stad, omdat ze een grote afstand kunnen afleggen. Ze komen dus al snel op voldoende nectar af.

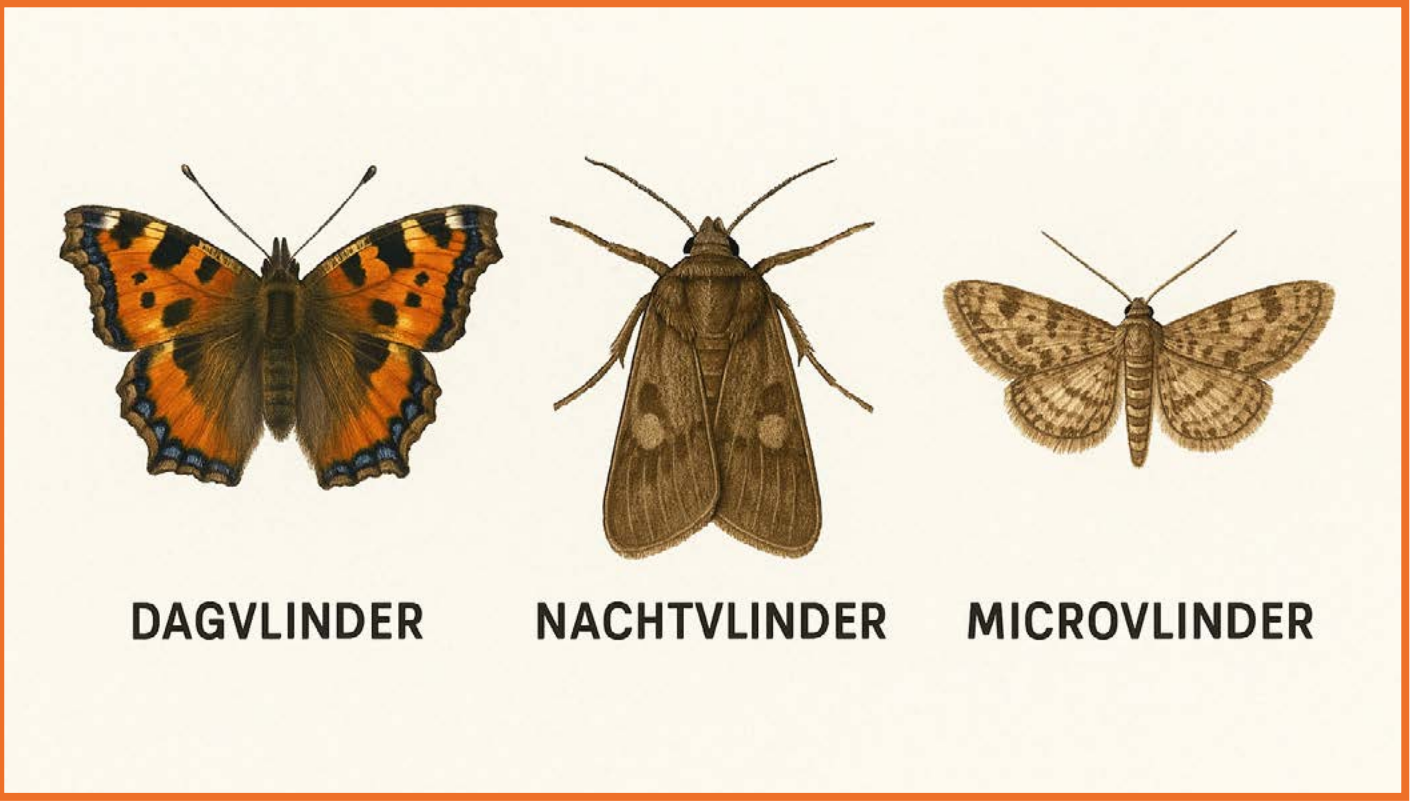
Standvlinders zoals het [bont zandoogje](#), [boomblauwtje](#), [kleine vuurvlinder](#), hebben deze reikwijdte niet. Zij moeten tussendoor veel meer nectar vinden om te overleven. Als er wel nectar is, maar geen geschikte waardplanten, kan ze wel verder migreren en paren, maar kan ze geen nageslacht produceren. Standvlinders komen in de stad dus veel meer barrières tegen: van hoge betonmuren tot grote asfaltvlaktes zonder voedsel of waardplant. Veel populaties blijven dan ook geïsoleerd in de stad. Over het algemeen zijn trekvlinders minder kieskeurig als het gaat om welke nectarbron ze lusten, als hij maar op het juiste moment bloeit. Trekvlinders hebben vooral nectar nodig in de late jaargetijden en voldoende waardplanten in een groot gebied om ondersteund te worden; de standvlinder vraagt om structureel habitatbeheer en een fijnmazig netwerk om langs te migreren.

Seizoensgebonden versus het hele jaar door

Veel vlinders foerageren in een specifieke periode: zo vliegt het [oranjetipje](#) in het vroege voorjaar precies wanneer de pinksterbloem en het look-zonder-look (de waardplanten) op hun best zijn, terwijl [blauwtjes](#) en [zandoogjes](#) de zomer domineren. Andere soorten zie je vrijwel het hele seizoen, mede doordat ze als volwassen vlinder overwinteren of meerdere generaties in een jaar kennen ([citroenvlinder](#), [dagpauwoog](#), [kleine vos](#)). Het opwarmende stedelijke klimaat en het urban heat effect verlengen de vliegperiode en vergroten zo de kans op extra generaties.

Generalisten versus specialisten

Generalisten (bijv. [groot koolwitje](#)) gebruiken een breed palet aan waardplanten. Zij profiteren al snel van bloemrijke inheemse en gifvrije bloemen en planten. Specialisten (zoals de [iepenpage](#) op de iep, de [eikenpage](#) op eik, de [koninginnenpage](#) op schermbloemigen) zijn heel kieskeurig wat betreft waardplant, en leefgebied. Dat betekent dat we veel soorten waardplanten in de stad moeten laten groeien, willen we de vlinder beter ondersteunen!

Boomsoorten versus kruidlaag soorten

Boomsoorten en dan vooral de boomtopspecialisten, zoals de iepenpage en de eikenpage, leven en baltsen (flirtgedrag van dieren) hoog in de kroonlaag van bomen, ze zijn hierdoor moeilijk te spotten. Hun rupsen eten bladknoppen en jong blad en de vlinder eet vooral de honingdauw van de bladluizen, al daalt ze heel soms af op zoek naar eten. De lepenpage, een [ernstig bedreigde soort](#), [heeft in Amsterdam](#), hoog in de lepen, een veilige haven gevonden waar ze kan floreren: het aantal waarnemingen neemt al jaren toe. Niet zo gek, want Amsterdam heeft ongeveer 75.000 lepen in beheer, de soort is dus een echte Mokumse vriend.

Voorbeelden van kruidlaagsoorten zijn het [icarusblauwtje](#), de [kleine vuurvlinder](#) en het [hooibeestje](#). Het zijn soorten die niet strikt gebonden zijn aan één habitat, maar floreren in overgangszones, bijvoorbeeld tussen bos en open grasland, tussen ruigte en akker, of tussen oever en struweel. In zulke zones vinden ze vaak precies de combinatie die ze nodig hebben: Warmte en nectar uit open, zonnige plekken, beschutting en waardplanten uit de meer gesloten vegetatie en microklimaatverschillen die gunstig zijn voor ei, rupsen en overwintering. Kruidlaagsoorten komen daardoor vaker voor in landschappen met structuur en variatie, en zijn gevoeliger voor het verdwijnen van deze natuurlijke overgangen door bijvoorbeeld intensief maaibeheer of strak ingerichte groenstroken. In deze groep zijn ook de meeste bedreigde soorten te vinden.

Een gelaagd stadslandschap, met boom- en heesterlaag plus ruigte en kruiden, bedient beide groepen tegelijk.

Fenologie en generaties

De timing van waardplant en rups, bloem en vlinder, moet samenvallen. Soorten verschillen in aantal generaties per jaar; [het landkaartje](#) kent zelfs een duidelijke voorjaars- en zomervorm, en de koninginnenpage draait in warme jaren een extra generatie. Stedelijke warmte-eilanden trekken de fenologie naar voren en vergroten de kans op tweede of derde generaties, mits nectar en waardplanten door het seizoen beschikbaar blijven. Dat betekent dat in theorie de populatie in de stad sneller zou kunnen groeien, omdat generaties op elkaar voortbouwen.

Nectarvoorkeuren en tongtypen

Vlinders verschillen sterk in welke bloemen ze kunnen benutten: dat hangt af van zowel de vluchtperiode als de lengte van hun [roltong](#). Voorjaarssoorten zoeken vroege, ondiepe nectarbronnen, zomerblauwtjes en zandoogjes gebruiken vooral open kruidenbloemen, trekvlinders zijn in het najaar afhankelijk van laatbloeiers met veel suiker en boomtopsoorten foerageren meestal op honingdauw. Korte tongen bereiken alleen platte bloemen, middellange types kunnen ook

middeldiepe buisjes aan en de allerlangste tongen schrapen nectar uit smalle, diepe bloemen. Het voedsel voor rups en imago moet dus niet alleen jaarrond aanwezig zijn, maar ook voldoende variëren in vorm en diepte om alle groepen te bedienen.

Al deze verschillen maken duidelijk dat er geen one-size-fits-all-oplossing bestaat voor de vlinder. Wie de vlinder in de stad écht wil helpen, moet werken aan een gelaagd, rommelig en gifvrij stadslandschap, met boomtoppen, struiken, ruigte en kruiden door elkaar en met het hele jaar door waard- en nectarplanten. In het volgende hoofdstuk gebruiken we deze soortenkennis als kompas: we zoomen in op de huidige vlinderpopulaties in Amsterdam en laten zien waar biotopen al bestaan, waar verbinding mogelijk is en hoe de Vlindersnelweg daar stap voor stap op kan aansluiten.

*Eén verhaal
en één zichtbaar
traject in Amsterdam*

2. Vlinders in Amsterdam

2.1 Actuele vlinderstand

In 2015 liet de gemeente Amsterdam een integraal onderzoek uitvoeren naar wilde bijen en dagvlinders in de stad (Bijen en dagvlinders in Amsterdam, Nieuwenhuis, F., A. Koster & G. Timmermans (2015). Het aantal wilde-bijensoorten in de stad nam tot 2015 met 40% toe, al volgde dat ook landelijke trends waarin tussen 2005 en 2015 de populaties stabiliseerden, en na 2015 werd de weg omlaag weer ingezet. De toename in de stad werd direct gekoppeld aan ecologisch beheer (minder gif, bloemrijke graslanden, later maaien), wat aantoont dat gerichte stadsinrichting leidt tot herstel van bestuivers en biodiversiteit. Waar het tot 2015 vooral in agrarische gebieden hard achteruit ging, liet Amsterdam dus juist herstel en toename zien. De auteurs concludeerden dat de stad steeds meer fungeerde als een refugium: een toevluchtsoord waar soorten kunnen overleven terwijl het agrarische gebied verslechtert. Dit is, met de weer versnelde terugloop in soorten, weer razend actueel.

Sindsdien zijn er wel diverse deelstudies verschenen, bijvoorbeeld over bijen in specifieke parken en groengebieden, maar geen nieuwe, vergelijkbare stadsbrede trendrapportage. In Natuurwaarden in kaart 2016 krijgt dagvlinderdiversiteit een plek als indicator: de meeste soorten concentreren zich in ruige, bloemrijke zones langs de stadsrand (Bretten, Noorder IJ-plas, Volgermeerpolder), terwijl de sterkst versteende delen van de stad duidelijk soortenarmer zijn.

Het nieuwe [Plan Biodiversiteit 2025 - 2030](#) verwijst nog naar het oudere werk en benadrukt dat monitoring van insecten en vlinders moet worden uitgebreid. Sinds 2020, weten we van de stadsecologen, is structurele monitoring van alle grote soortgroepen, waaronder bijen en vlinders, ingericht. Ieder jaar wordt een kwart van Amsterdam gedaan. Bij het opstellen van het Plan Biodiversiteit, kon de trend nog niet worden meegenomen, vanaf 2026 kunnen trendgegevens worden gezien, al zijn er nog maar twee historische datapunten dus is de kwaliteit nog beperkt. Deze monitoring van vlinders, is gecentreerd rond ecologische kerngebieden van Amsterdam en minder in het versteende gebied waar wij werken.

Wel worden er in het Plan Biodiversiteit, op basis van NDFF data (zie ook hieronder), wat voorzichtige conclusies getrokken. Zo is de verspreiding van de meeste standvlinders in Amsterdam de laatste 20

tot 30 jaar niet afgenomen; voor 9 soorten stabiel, voor 18 soorten toegenomen. Uitzondering is de bruine eikenpage, die sinds 1998 niet meer in de stad is gezien. Sinds 2020 loopt een gemeentelijke soortgerichte monitoring op de zeldzame lepenpage. In 2022 is de soort officieel definitief gevestigd in Amsterdam. In 2023 is ze op 10 locaties vastgesteld. De iep is volop in Amsterdam aanwezig met meer dan 75.000 geregistreerde bomen.

Wat is de NDFF?

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de centrale Nederlandse database waarin natuurgegevens worden verzameld: waarnemingen van planten, dieren en paddenstoelen. De NDFF bundelt gegevens van professionele partijen (zoals onderzoeksbureaus, terreinbeheerders en meetnetten) én van vrijwilligers en burgerwetenschappers die hun waarnemingen invoeren via platforms als Waarneming.nl en Telmee.

De NDFF is daarmee een krachtige bron om te zien waar soorten voorkomen en hoe hun verspreiding door de tijd verandert.

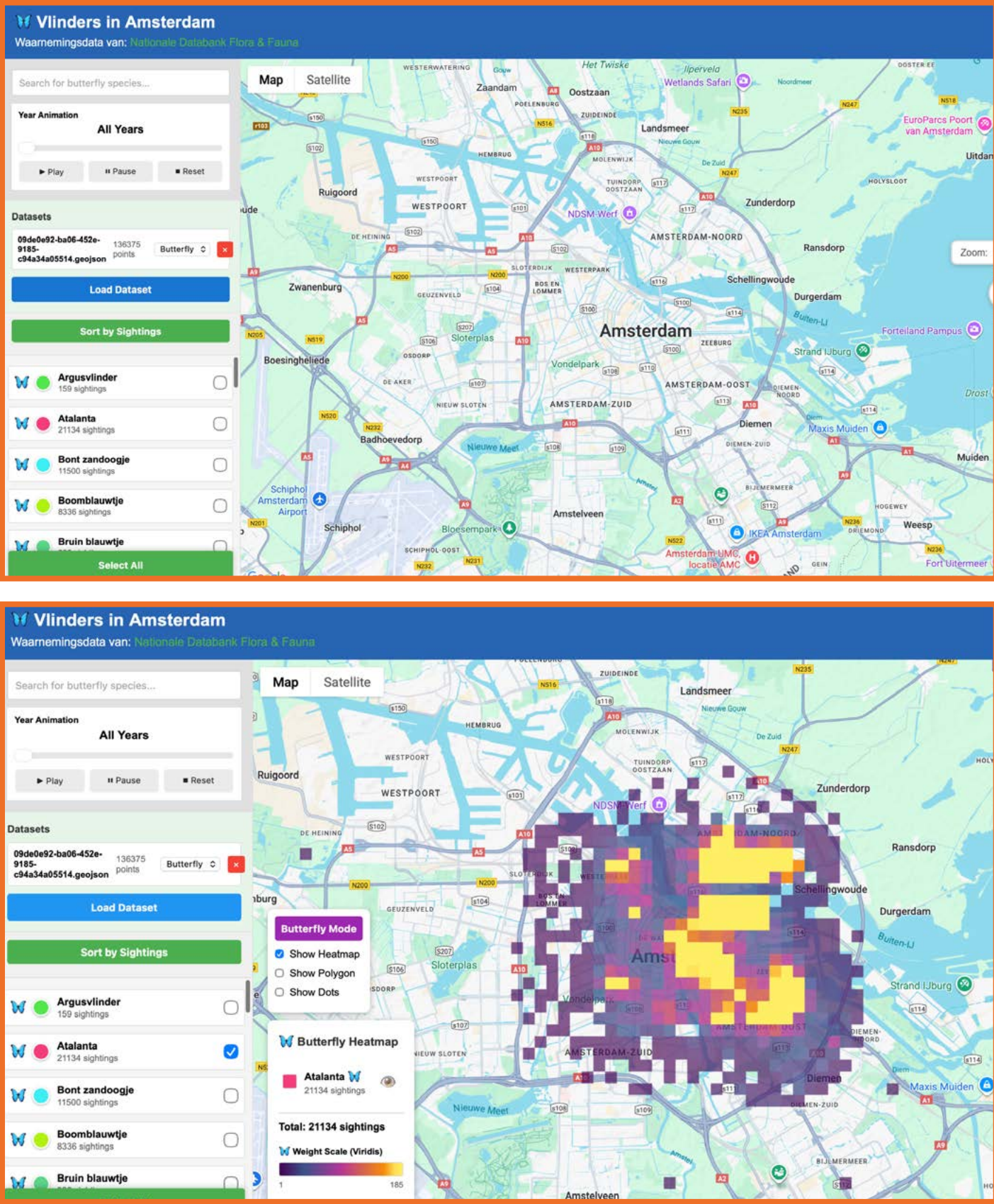
Het Plan Biodiversiteit 2025 - 2030 waarschuwt nadrukkelijk voor uitdagingen met de NDFF data, die wij ook zien, maar gaat er desondanks op basis van deze data vanuit dat het aantal dagvlinders in Amsterdam de afgelopen decennia eerder is toegenomen dan afgenomen. In tegenstelling tot de landelijke daling bij insecten laat Amsterdam een voorzichtig positief beeld zien, maar met flinke onzekerheidsmarges én met de expliciete waarschuwing dat dit alleen zo blijft bij gericht beheer van bloemrijk grasland, ruigtes, bosranden en waardplanten. Zelfs als het goed gaat met de vlinder in Amsterdam, is dat géén reden om niets te doen. De situatie buiten de stad noodzaakt ons tot het verbeteren van de veilige haven in de stad.

2.2 NDFF en een nieuwe tool

Aangezien actuele analyses ontbreken en we nu geen beeld hebben waar standvlinders precies in de stad wonen, gingen we na een gesprek met De Vlinderstichting op zoek naar hoe we de bestaande data beter inzichtelijk kunnen maken. De website van de [NDFF](#) is nu ongeschikt voor analyse en het identificeren van biotopen. Zo is het bijvoorbeeld

onmogelijk om alle waarnemingen van een soort op een kaart te zien. We ontwikkelden dan ook speciaal voor dit project een handzame [tool](#), die NDFF data (ook van andere soorten flora en fauna) kan plotten op de kaart van Amsterdam. De tool ziet er zo uit:

Onderaan de concentraties van waarnemingen, in dit geval van meest geziene gast in Amsterdam (trekvlinder Atalanta).

2.3 NDFF, biotopen scouten en route

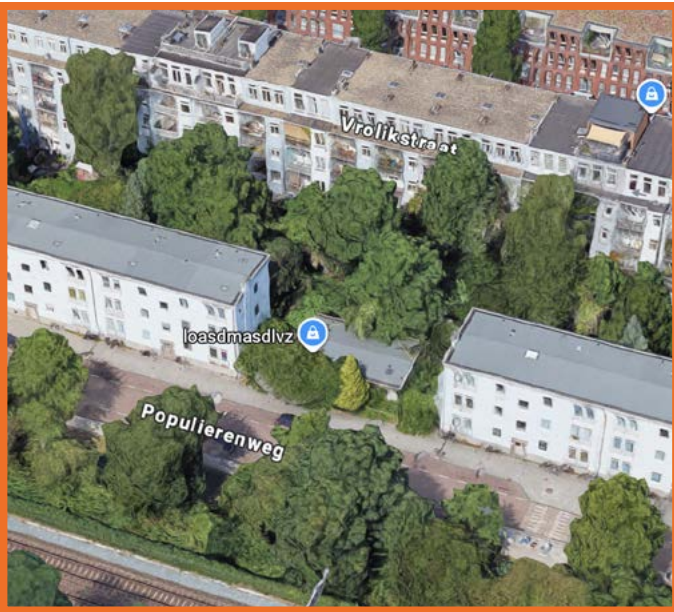
Waar trekvlinders zoals de Atalanta door de hele stad worden gezien met concentraties op plekken waar veel nectar is (zie boven), leven standvlinders veel meer geconcentreerd in een eigen biotoop met waardplanten en ideale omstandigheden. Deze vlinder is veel honkvaster en gaat pas migreren als het te druk voor hem of haar wordt. Met de tool krijgen we een eerste beeld van de actuele concentraties standvlinderpopulaties in de stad.

Data disclaimer

NDFF-data is waardevol, maar vraagt tegelijk om zorgvuldige interpretatie. De dataset laat namelijk uitsluitend positieve waarnemingen zien: elke cel op de heatmap staat voor een of meerdere waarnemingen van een vlinder én iemand die dit (soms automatisch) invoert. Waar geen waarneming is, kunnen dus best vlinders zijn geweest: ze zijn alleen niet gezien en niet geregistreerd. De kaart toont daarmee vooral waar activiteit heeft plaatsgevonden, van vlinders én van waarnemers. Voorzichtige conclusies zijn wel degelijk mogelijk, maar altijd met het besef dat afwezigheid van data niet gelijkstaat aan afwezigheid van ecologie.

Algemene conclusies

Slechts een klein deel van de Amsterdamse tuinen fungeert als biotoop of leefgebied, vooral voor generalistische standvlinders of vlinders die veelvoorkomende waardplanten als brandnetels, gras of klimop hebben. De meer specialistische standvlinders laten zich, behoudens in een paar hotspots, in de binnenstad niet zien. Populaire plekken voor deze soorten zijn speciaal voor hen ingerichte biotopen, buurttuinen, grotere parken en bossen.

De laatste verwildeerde plukjes in de stad kennen in veel gevallen ook een grotere soortenrijkdom en fungeren als mini-biotoop voor bijzondere standvlinders. Zo vinden we soms in tuinen, middenin een woonwijk, opeens [een bijzondere](#) biotoop met veel in de stad zeldzame soorten dag-, nacht- en microvlinders. Er zijn daar én mensen actief aan het meten en veel soorten vlinders. En er lijken voldoende waardplanten, tijdige nectarbronnen, beschutting, zon en beperkt maaibeheer aanwezig, waardoor het gebied kan functioneren als een kleine biotoop midden in de stad.

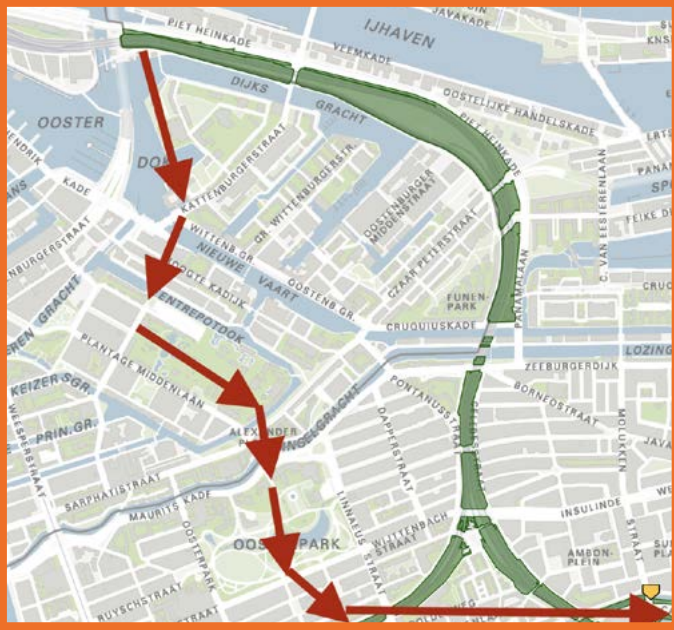
Concentraties standvlinders in de binnenstad zijn vooral te vinden op plekken met veel groen én nectar, zoals links op de kaart van het [klein geaderde witje](#) bij het Marineterrein, Artis en het Flevopark. Alleen zie je ze niet op alle groene plekken – het kan zijn dat daar uitdagingen zijn, bijvoorbeeld in ecologisch beheer of weinig waardplanten, het kan ook dat de intensiteit van metingen in zo'n gebied lager ligt. Een groot stuk van de Ecologische Hoofdstructuur is voor mensen bijvoorbeeld nauwelijks toegankelijk, in zo'n gebied kan niet worden waargenomen. Het is aannemelijk, omdat deze soort koolzaad als waardplant heeft, dat ze langs de hele hoofdstructuur wel veel voorkomt. Vast staat: waar in de tool een concentratie standvlinders wordt gezien, is een aantrekkelijk inheems leefgebied en menselijke activiteit.

Route door de stad (voorbeeld)

(afbeelding: de enige tak van de ecologische hoofdstructuur in de binnenstad, met een mogelijke route)

Met deze informatie kunnen we voorzichtig inschatten waar concentraties standvlinders wonen en waarom ze niet verder kunnen migreren. Bijkomend voordeel is dat we kunnen inschatten waar veel natuurliefhebbers actief zijn.

Om de verbeelding aan te krijgen, aandacht te focussen, omdat veel van de betrokken partners in het gebied zitten, er al veel plannen en activiteiten zijn, de binnenstad relatief laag scoort qua biodiversiteit én er veel menselijke doorstroom in het gebied is, werken we in het plan vooral langs deze route! In praktijk kan er op veel meer plekken iets gebeuren.

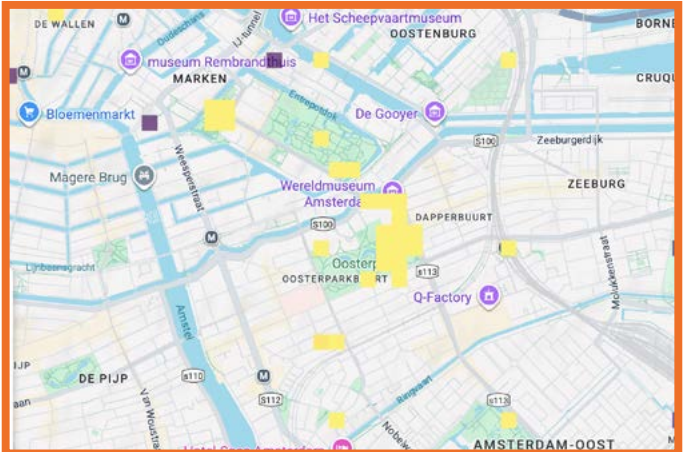
We voeren in het hoofdstuk nog geen uitputtende diepte-analyse uit van alle uitdagingen langs deze route, daarvoor is het nog te vroeg, maar we hebben wel de essentiële inzichten opgedaan om tot dit plan te kunnen komen en eerste onderzoeken te doen naar mens en dier. Door het plan staan dan ook onze belangrijkste bevindingen over de route!

In praktijk

Bij [de hoek tegenover het Marineterrein](#) waar Hannekes Boom, [Shaffy's Tuin](#) en Mediamatic zitten, eindigt de enige vertakking van de Hoofdstructuur binnen de ring. Hier zijn veel waarnemingen van onder meer koolwitjes, boomblauwtjes en bont zandoogjes, maar ook in de stad zeldzame soorten worden hier gezien. Dat suggereert dat het groen langs de spoorzone functioneert als corridor, en dat er veel waarnemers zijn in het gebied, wat logisch is met groene initiatieven die zich hier concentreren. Er is bovendien in 2024 een eenmalige [BioBlitz](#) geweest, die veel soorten in kaart bracht. Hoe dan ook zijn er aanwijzingen dat de soortenrijkdom, spreiding en de aantallen in deze zone zelfs nog groter is dan de kaart suggereert.

Een wandeling in het gebied bevestigde een grote diversiteit aan flora, ook inheems en verwilderd én ook dat de mens, waar mogelijk, de hoofdstructuur vrolijk aanpast aan de eigen wensen, bijvoorbeeld met een picknicktafel of een uitheems geraniumbed. Er worden al veel interessante en onofficiële zijwegen aangelegd, zoals door de buurt beheerde tuinen op de stoep langs de Piet Heinkade.

Het Oosterpark is ook een interessante casus: het is er heel groen en er zijn ook veel bloemen aanwezig. Toch blijft het aantal waarnemingen van laagvliegers beperkt, terwijl de bedreigde boomtopsoort lepenpage in het park vaker wordt gespot (zie links). Mogelijk dat hier weinig wordt waargenomen op de grond, of dat populaties hier inderdaad niet aanwezig zijn.

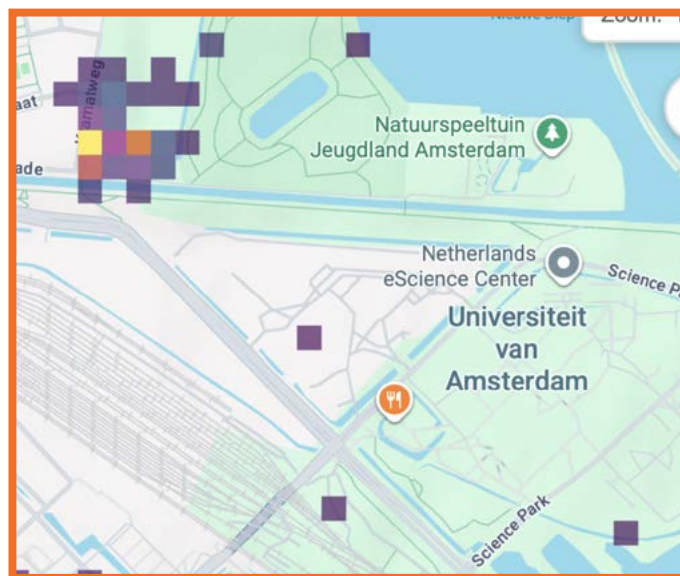
Een **BioBlitz** is een evenement waarbij wetenschappers en het publiek (jong en oud) samenwerken om in een specifieke locatie en een korte periode zoveel mogelijk verschillende soorten planten, dieren, insecten en schimmels te vinden, identificeren en registreren, vaak met behulp van apps zoals iNaturalist, om een momentopname van de lokale biodiversiteit te maken.

Aan het eind van de route vinden we ook een informatief voorbeeld bij het Science Park. Op de Joodse Begraafplaats en de aanpalende [Buurttuin Valentijn](#), vinden we verschillende clusters in de stad zeldzame soorten (links).

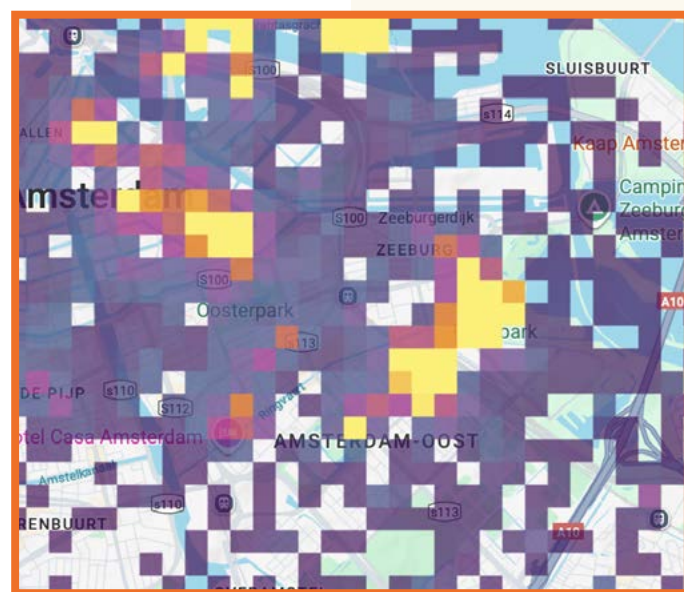
Precies hier loopt de Ecologische Hoofdstructuur van de Joodse Begraafplaats (linksboven, screenshot Google Maps) over de dijk naar het Science Park, rechtsonder. Dat gebied zal de komende jaren in inheemse biotoop veranderen. Zie hiervoor een later hoofdstuk, maar het is onwaarschijnlijk dat veel van de bijzondere standvlinders op de begraafplaats nu over deze dijk kunnen migreren.

Gaten in de route

Op de plekken langs de route waar veel soorten worden gezien, wordt nu veelal al ecologisch beheerd. Toch zien we tussen deze kernen ook veel versteend gebied, waar geen waarnemingen zijn.

Als we kijken naar de concentratie van de meest waargenomen trekvlinder, de Atalanta (links), zien we dat er door heel de stad wel waarnemingen zijn,

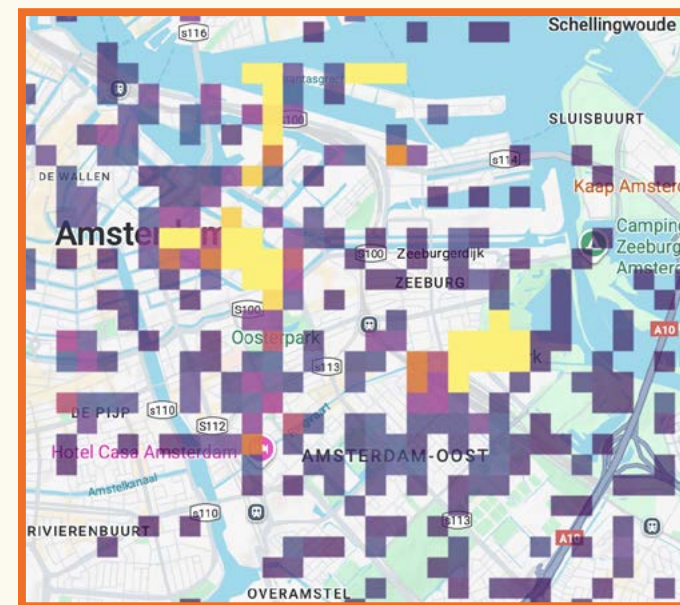

met concentraties in nectarrijke gebieden en veel waarnemers: einde hoofdstructuur/Marineterrein, Artis en de zone de hoofdstructuur bij het Flevopark. Daartussen zijn ook wel waarnemingen gedaan, maar veel minder.

Als we deze kaart vergelijken met de meest voorkomende standvlinder, [klein geaderde witje](#), dan zien we dat de gebieden waar waarneming ontbreken veel groter is. Hieruit kunnen we voorzichtig afleiden dat de afwezige waarnemingen van het [klein geaderde witje](#) op die plekken, ook echt betekent dat ze daar weinig voorkomen wat ook de afwezigheid van de waardplant bevestigt.

Deze populaties zitten vast op die locaties en kunnen moeilijk migreren.

Een andere belangrijke conclusie die we uit deze kaarten kunnen trekken: concentraties migratoire vlinders zijn een teken van een gebied met veel nectar, concentraties standvlinders zijn een teken van inheemse, rommelige en gifvrije biotopen. In Amsterdam komen die vaak overeen.

We zien het overal in de stad, grotere biotopen rond een vast aantal groene zones, mogelijk in verbinding met elkaar langs de hoofdstructuur en een aantal geïsoleerde habitats in de stad, ook bij instellingen met veel groen in beheer. In de tussenliggende gebieden worden wél trekvlinders gezien, maar veel minder standvlinders. Het is waarschijnlijk dat standvlinders wél verspreidingsdruk voelt, maar onderweg simpelweg barrières tegenkomt, zoals versterking, intensief maaibeheer of een gebrek aan nectar en waardplanten.

Deze patronen bevestigen dat Amsterdam al veel soorten kent, soms zelfs zeldzame soorten, maar dat vooral de standvlinder nog te veel in een eilandstructuur leeft. Wanneer we bestaande biotopen versterken en met elkaar verbinden, kunnen we standvlinders in de stad een steuntje in de rug geven.

Aftakkingen

De route biedt nu al interessante mogelijkheden voor aftakkingen. Zo suggereerde de HvA een groene corridor over de Wibaut- en de Weesperstraat over de stoepen, als educatief project voor studenten, ligt een aftakking van het Wertheimpark naar de Stopera voor de hand of een [doorsteek langs het Funen](#).

Monitoring

Duidelijk is ook dat versterking van de monitoring nodig is, want de data is nog erg fragmentarisch en de onzekerheid over de metingen is hoog. Citizen science verstevigen en het aantal waarnemingen verhogen, vergroot de bestuurbaarheid van het project en zorgt dat we onderweg kunnen bijsturen.

Slechts een klein deel van de Amsterdamse tuinen fungeert als biotoop of leefgebied

2.4 Andere vlinderhotspots

Ook elders in de stad zijn op een aantal plekken veel vlinders te vinden, soms zelfs in grote concentraties, met veel vrijwilligers die actief monitoren en habitatbeheer uitvoeren. De Vlindersnelweg zal voortdurend kansrijke locaties blijven scouten en aanspreken om geïsoleerde populaties te bevrijden. De bekendste in de stad zijn:

1. Nieuwe Meer & Amsterdamse Bos

Dit betreft een groot, aaneengesloten mozaïek van bosranden, bloemrijke bermen, open graslanden, riet en water. Dit betekent veel nectaraanbod, luwte en zonnige randen. Klassieke vlinder-hotspots dus! De zuidelijke oeverlanden zijn een natuurkern met rietland en moerasbos, zulke overgangen leveren zowel nectar als schuilplekken voor een grote variëteit.

Het Amsterdamse Bos communiceert graag over waardplanten en vlinders. Bijvoorbeeld over het oranjetipje en de pinksterbloem, de citroenvlinder en sporkehout en wegedoorn. Er wordt actief beheerd voor deze populaties.

2. Rembrandtpark

Het park kent veel bloemrijke randen, ecologisch maaibeheer en een warm stedelijk microklimaat. De parkorganisatie en gemeente koppelen hier burgervlindertellingen aan ecologisch beheer onder de vlag Vlinder mee in je buurt van de Vlinderstichting, voor meer nectar en continuïteit in het seizoen.

Het park staat [bekend](#) als waarnemingslocatie met veel meldingen. De brede soortenmix voelt zich thuis in de gevarieerde structuur met bosranden, open plekken en water.

3. Sportpark Middenmeer

In 2013 werd een speciale idylle (grotere vlinderbiotoop) aangelegd. Een doorlopende strook inheems, bloemrijk, rommelig groen, met gericht vrijwilligersbeheer gericht zeisen, faseren en bijvoorbeeld winterstengels laten staan. Dat levert het hele jaar nectar, schuilplekken, waardplanten én dus een geschikte habitat op. Ook de gemeente profileert de plek als vlindertuin.

4. Diemer Vijfhoek

Een bijzondere plek, waar o.a. de grote weerschijnvlinder voorkomt. Het is een ruig, half-natuurlijk mozaïek van elzen, wilgen-broekbos, riet, moeraspoelen, dijkranden en open water. Precies de mix van bosranden en wilgen die soorten als de grote weerschijnvlinder gebruiken.

5. Diemerpark (IJburg)

Het park kent warme, open, kruidenrijke dijk- en veldstructuren met schrale stukken: ideaal voor blauwtjes (bv. icarusblauwtje op rolklaver), zandoogjes en het hooibeestje. Lokale telgroepen rapporteren al jaren hoge aantallen icarusblauwtje. Nieuwsbrieven van Vrienden van het Diemerpark publiceren jaarlijkse soortenlijsten en tendensen, dit helpt beheer bijsturen zodat nectar en ruigte blijven bestaan.

Er zijn, kortom, meerdere interessante biotopen in Amsterdam, waar de vlinder veel gezien wordt. In de toekomst kunnen er steeds meer routes en verbindingen tussen deze gebieden ontstaan!

2.5 Grootstedelijke vlinderconservering

Als we de vlindervriendelijke plekken van de stad analyseren, komen we op een aantal designprincipes voor vlindervriendelijke omgevingen:

- Veel zon-luwte-overgangen, ruigte, struweel, inheems, bloemenlinten, nat-droog-gradienten. Dit zorgt voor voldoende nectar, [inheemse waardplanten](#) en een geschikt microklimaat. In de stad gaat het daarbij niet alleen om maaiveldgroen, maar ook om gevelgroen, binnentuinen en daken: juist die verticale gelaagdheid vergroot het aantal plekken met nectar, schuilruimte en geschikte temperaturen.
- Gefaseerd maaien, bloemrijke bermen, stengels/bladresten laten staan, gifvrij werken, zorgt samen voor meer waardplanten, een betere rupshabitat en overwinteringsplekken. Dit is al actief beleid bij de gemeente bijvoorbeeld.
- Langjarig vrijwilligerswerk/monitoring zoals in Middenmeer, Diemerpark zorgt voor stabiliteit in kwaliteit en data, waardoor het elk jaar beter kan.
- Ook licht, geluid en wind spelen een rol: felle nachtverlichting, intensief gebruik en permanente tocht rond hoge bebouwing kunnen een ogenschijnlijk ideaal gebied voor vlinders onleefbaar maken.

Standvlinders moeten in de eigen biotoop worden versterkt. Anders is er wel veel nectar, maar onvoldoende plek om eitjes af te zetten en onvoldoende waardplanten voor de rupsen zodra ze uitkomen. Deze soorten kunnen in principe afstanden van honderden meters tot enkele kilometers afleggen, maar zijn daarbij sterk afhankelijk van veilige tussenstops met nectar, waardplanten en luwte. In een versteende stad, met lange stukken onderhoudsarm groen, intensief gemaaid gras en harde windhoeken, wordt hun effectieve actieradius al snel veel kleiner terwijl die al kleiner is dan die van trekvlinders. Hoge gebouwen, snelwegen, brede rivieren, kades met kortgemaaid grasbeton, giftuinen en steenachtige oevers vormen voor veel standvlinders een onneembare of zelfs dodelijke barrière.

Trekvlinders komen al snel af op voldoende nectar (inheems of exoten). Deze soort heeft vaak een brede nectarvoorkeur en dus minder moeite met het vinden van het benodigde voedsel. Als er in een straal van een paar kilometer dan voldoende waardplanten zijn, kunnen trekvlinders zich ook voortplanten, waarmee de populatie al snel vergroot en zichtbaar wordt in de stad. De meest voorkomende als de distelvlinder en atalanta zijn ook niet bedreigd, omdat ze veel generalistischer leven. Deze vlinders tref je dus al snel aan als je ergens nectar plant, de ecologische impact van hen ondersteunen is wel kleiner, al is die nog altijd positief.

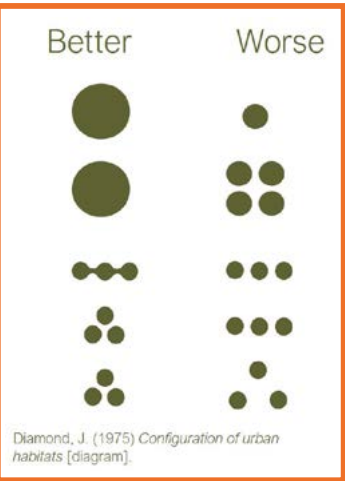
Als we biotopen van standvlinders willen verbinden, kan dat alleen met een fijnmazig netwerk van plekken waar ze tussendoor kunnen landen, eten en zich voortplanten, met voldoende (inheemse) waardplanten én gifvrije nectarbronnen in de stad.

Conserving in steden

Conservering in een grote stad is relatief nieuw, al zijn er wel best practices te vinden. In de literatuur vinden wij bijvoorbeeld de stepping stone, een metafoor voor de stenen in een rivier waar je op kan oversteken. Stepping stones zijn kleine, maar kwalitatief rijke stukjes leefgebied, vaak tussen de 5 en 30 m². Ze liggen als een kralensnoer tussen grotere biotopen en functioneren als tussenstop: vlinders hoeven niet in één keer grote, vijandige stukken stad over te steken, maar kunnen in sprongen van enkele tientallen tot honderden meters door de stad bewegen.

Ook de lessen van Jared Diamond leren ons veel. Het plaatje links, toont hoe verschillende vormen, groottes en onderlinge verbindingen van biotopen invloed hebben op het behoud van soorten in de stad. Links is beter, met een lagere kans op soortenverlies dan de kolom rechts, omdat de populaties elkaar beter kunnen vinden. De illustratie onderstreept het belang van grotere, verbonden en minder versnipperde habitats.

Met dit project roepen we op biotopen te vergroten en te verbinden met een fijnmazig netwerk van stepping stones en nectarplanten! Vlinders kunnen

zich zo veel makkelijker door de stad bewegen en van biotoop naar biotoop migreren. Dat is overigens geen snel proces, het kan soms jaren duren voor de link ten volle is gelegd, al kunnen de eerste resultaten wel al snel worden gezien.

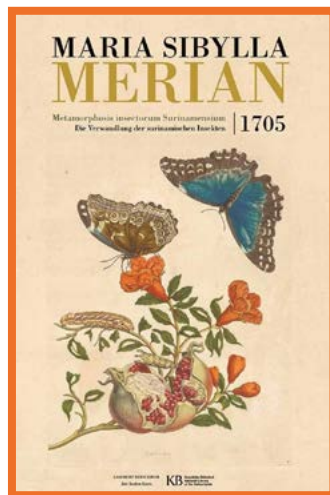
In hoofdstuk 3 laten we zien hoe we dit, met héél de stad, voor elkaar gaan krijgen!

2.6 Vlinderverhalen

De vlinder woont en leeft niet alleen nu in Amsterdam, als we voor dit project de geschiedenis induiken, blijken ze onlosmakelijk met elkaar verbonden. Alleen de levenscyclus al: ei, rups, pop, imago, is een grootse ontdekking van Amsterdamse bodem – tot 1669 hadden we namelijk maar een vreemd beeld van insecten hier in het westen. Aristoteles had beweerd dat ze vanzelf uit rotzooi ontstonden: maden uit rottend vlees, wormen uit modder, rupsen uit bladeren, enzovoort. Een vlinder had geen moeder of vader, hij kon spontaan uit materie en goddelijke vonk ontstaan.

Met de publicatie van zijn *Historia insectorum generalis* sloeg Amsterdammer Jan Swammerdam dit eeuwenoude waanbeeld aan flarden en toonde onmiskenbaar aan dat insecten, inclusief vlinders,

via de fasen ei, rups, pop en imago doorgroeien, als respectievelijke stadia van hetzelfde individu. Hij liet met zijn microscoop zien dat in de rups al de mini-vleugels, poten en organen van de latere vlinder verborgen zitten. Daarmee legde hij het fundament voor de moderne conceptie van metamorfose. Dat was revolutionair! Het leidde tot verwoede en ongetwijfeld

middernachtelijke theologische discussies over bijvoorbeeld de wederopstanding en transformatie, maar ook over de manier waarop men naar natuurontwikkeling keek. Niet veel later bevestigde Maria Sibylla Merian, hier woonachtig en werkzaam, Amsterdams faam als vlinderhoofdstad van de wereld. Ze publiceerde haar meesterwerk *Metamorphosis insectorum Surinamensium* (1705): 60 grootformaat, handgekleurd gegraveerde platen waarop rupsen, poppen en vlinders mét hun waardplanten samen staan afgebeeld. Het boek verbond Swammerdams inzicht, kunst, koloniale werkelijkheid en entomologie, en werd een publieksfenomeen in de Amsterdamse boekhandel. Zo werd modern wetenschappelijk inzicht via verbeelding gebracht aan een gretig publiek.

Maar ook daarna duikt de vlinder geregeld op in gebouwen, wetenschap, verhalen, kunst en andere Amsterdamse menselijke activiteiten. In de bijlage hebben we een kort overzicht opgenomen. De vlinder is dus niet alleen een belangrijk dier, ook in de menselijke verbeelding en activiteiten en de geschiedenis van Amsterdam speelt ze een belangrijke rol, wat veel haakjes biedt voor storytelling, inspiratie en verbeelding.

2.7 Waarom de vlinder?

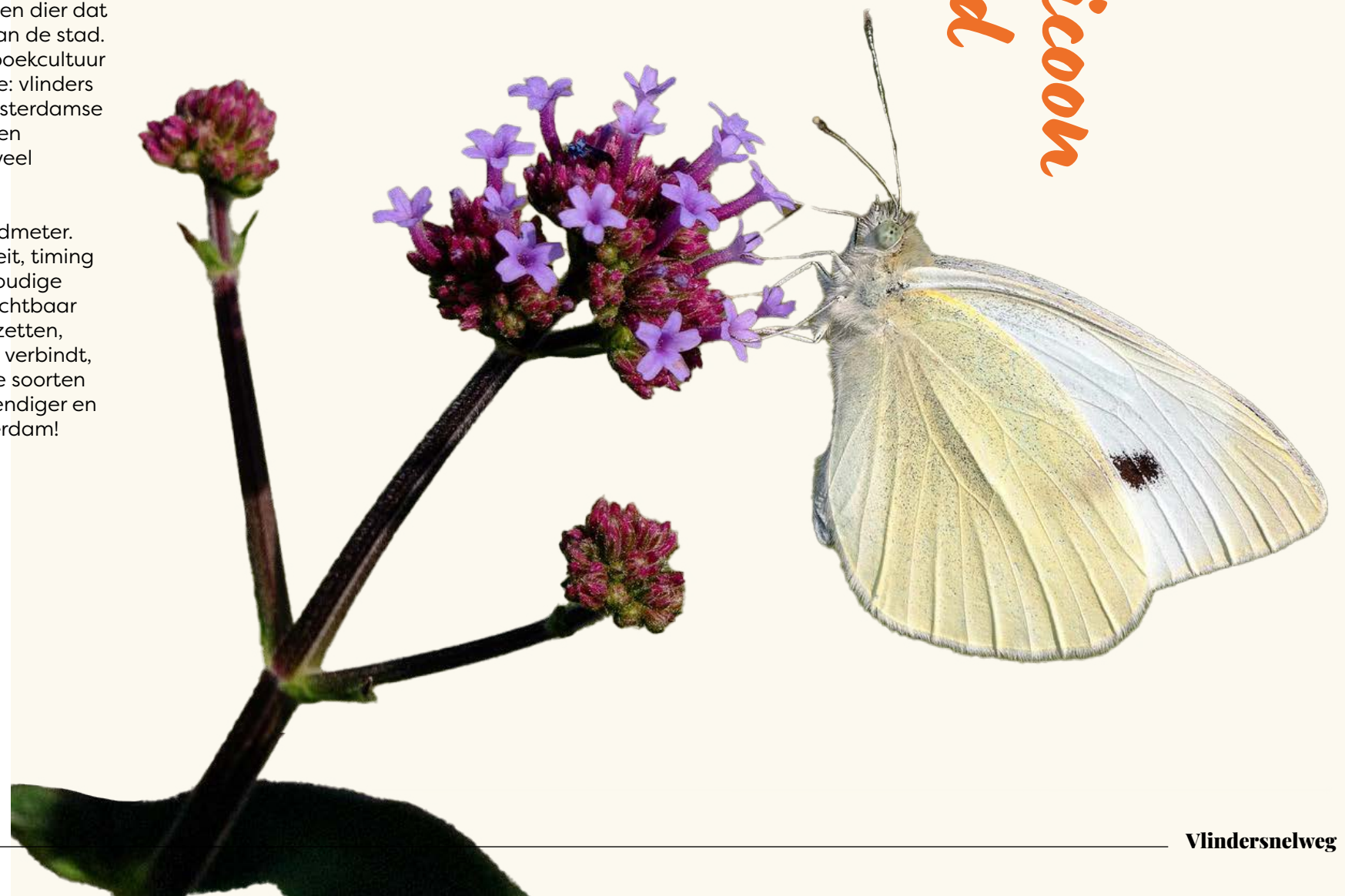
Wie voor vlinders plant, bouwt automatisch mee aan een breder web van leven. Waardplanten en nectarplanten leveren voedsel voor rupsen en volwassen vlinders, maar tegelijk ook stuifmeel en nectar voor bijen en zweefvliegen. Ruigte en struweel (begroeiing van vooral struiken en laagblijvende bomen) bieden schuil- en broedplekken en rupsen vormen op hun beurt hoogwaardig vogelvoer voor mezen en andere insecteneters. Gifvrij, gefaseerd maai-beheer, duisternis en een mozaïek van zon en schaduw helpen veel soorten. Maatregelen die we voor vlinders nemen, verhogen dus de kwaliteit van het hele stedelijke ecosysteem.

De vlinder is bovendien een knuffelbare aanjager, ze werd tijdens het onderzoek voor dit project niet voor niets de vliegende pandabeer genoemd. Ze is herkenbaar en fotogeniek, waardoor mensen snel het effect van hun eigen handelen zien. Een bloeiende gevelstrook of balkon met gifvrije nectar levert snel activiteit op (al kan het soms enige jaren duren voordat het effect er ten volle is). Dat maakt mobiliseren eenvoudig: scholen, VvE's, bedrijven en bewoners kunnen allemaal bijdragen, van vensterbank tot park.

Kiezen voor de vlinder is ook kiezen voor een dier dat past bij de geschiedenis en verbeelding van de stad. Van de vroege Amsterdamse natuur- en boekcultuur tot recente stadsoorten als de iepenpage: vlinders zijn al eeuwenlang onderdeel van het Amsterdamse verhaal. Ze verbinden wetenschap, kunst en alledaags stadsgroen op een manier die veel mensen aanspreekt.

Tenslotte is de vlinder een dankbare graadmeter. Haar levenscyclus reageert snel op kwaliteit, timing en samenhang van leefgebied; met eenvoudige tellingen en vaste routes is vooruitgang zichtbaar en stuurbaar. Door de vlinder centraal te zetten, kiezen we dus voor een icoon dat mensen verbindt, beleid en beheer richting geeft, en andere soorten als vanzelf meetrekt in een gezonder, levendiger en vooral knalgroen inheems en gifvrij Amsterdam!

Door de vlinder
centraal te zetten,
kiezen we voor een icoon
dat mensen verbindt

3. Het project

Op basis van de bovenstaande ecologische onderzoeken en analyses, de brainstormen en gesprekken die we de afgelopen maanden voerden om tot oplossingen te komen, vonden we snel de belangrijkste knoppen nodig voor grootstedelijk habitatbeheer:

- Voldoende gifvrije nectar voor stand- en trekvlinders, door heel de stad.
- Voldoende inheemse gifvrije waardplanten in biotopen en stepping stones, voor migratie, eieren, rupsen en overwintering.
- Voldoende verbinding (of kleine afstanden) tussen stepping stones en biotopen.
- Transformatie van grotere versteende gebieden in stedelijke biotopen en vergroten bestaande.
- Medewerking van alle Amsterdammers met groen in beheer (tuin of biotoop): meer groen, minder steen. Gedragsverandering in maaien, rommeligheid behouden, onderhoud, laten staan van winterstengels, gifgebruik en 's nachts alle verlichting uit.
- Ook ondersteuning bij citizen science, onderhoud en het vasthouden van momentum en bewustzijn.

Omdat in onze stedelijke omgeving vrijwel elke millimeter minutieus wordt gemeten, geanalyseerd en geïnstitutionaliseerd, kan een veilige grootstedelijke vlinderhabitat alleen ontstaan als de mens en haar instituties in beweging komen. Hiervoor moet het vlinderperspectief worden vertaald naar stadsbewoners, beleidsmakers, groenbeheerders, actieve fanatiekelingen, stadsboeren, vastgoedexploitanten en nog heel veel meer. Zonder hen blijft de stad een woestenij voor de vlinders.

Tijdens ons onderzoek en de vele gesprekken die we voerden, bleek al snel: iedereen is enthousiast over de vlinder, op alle locaties die wij benaderen is al actief beleid of zijn er toekomstplannen gesmeed om biodiversiteit te stimuleren en meer inheems te gaan planten. De bereidheid en de wil is enorm, het is wel zo dat iedereen op zijn eigen vierkante meter bezig is. En het gaat nog niet vanzelf:

- Nu zien we vooral geïsoleerde habitats en stepping stones in de stad. Er is wel verbinding vanuit de Ecologische Hoofdstructuur, maar die loopt vooral buiten de ring. Er is nog geen regie en monitoring op populaties, al is de wens er wel bij de gemeente. Ook is nog niet integraal naar de relatie gebouwde omgeving, mens, natuur en vlinder gekeken, en de mogelijke migratieroutes langs de verharding.

- Er is weinig inspirerende communicatie naar het grote publiek, waardoor gedragsverandering bij particulieren vertraagd, vooral rond gifvrij, rommelig, duisternis en inheems is nog een wereld te winnen.
- Er zit een groot gat tussen wat mensen denken dat goed is (verharding eruit, meer groen en bloemen erin) en wat werkelijk goed is (inheems, gifvrij, rommelig). Velen willen graag bijdragen aan biodiversiteitsbehoud, maar zien door de bomen het bos niet, of hebben weinig tijd voor onderzoek. Ze gaan dan naar een tuincentrum, waar inheems gifvrij nauwelijks te vinden is. Van al het particuliere groen is maar [10% inheems en gifvrij](#), de overige 90% zijn bespoten, gecoat en/of exoten. Zelfs van de planten die expliciet worden verkocht als insectvriendelijk, is alsnog 75% bespoten. Het is als particulier dan ook onbegonnen werk te beoordelen wat voor plant je in handen hebt.
- Veel mensen willen wel iets doen, maar weten niet waar ze zich aan kunnen sluiten om bij te dragen. Er is geen groter en verbindend verhaal nodig, dat ook haakt aan identiteit, gezonde Amsterdamse trots en een positief handelingsperspectief biedt. Dat geldt voor individuen, maar ook voor groepen als bijvoorbeeld bedrijven.
- Er zit een kennisgat tussen beleid en uitvoering (niet alleen bij de gemeente). Vrijwel iedereen is van goede wil, maar beheerders voeren vaak praktische protocollen uit en ecologen zijn te academisch om de vertaling te maken die voor een beheerder uit te voeren is. In de vertaling van theorie naar concreet stappenplan gaat het nu vaak mis.

Er ligt veel laaghangend fruit en quickwins: actieve bewoners, buurtbudgetten, ecologische hoofdstructuur, veranderend gemeentelijk maaibeeld, grote institutionele partijen, ze staan in de startblokken of zijn al onderweg. Wat ze nodig hebben is: plezier, regie, kennis, netwerk, een goed verhaal, langjarige monitoring en positieve communicatie, succeservaringen, iets om je trots bij aan te sluiten en de zekerheid bij te dragen aan een betere, groenere wereld!

We steken het project dan ook in als campagne voor de grootstedelijke vlinder: samen met alle Amsterdammers, lokale partners en de gemeente, groeit stap voor stap een nieuwe en een veilige groene snelweg door de binnenstad, waar inheemse stand- en trekvlinders, nacht- en dagvlinders en andere biodiversiteit, veilig langs kunnen migreren. Deze route kan je volgen en loopt langs

verschillende publiekslocaties, initiatieven, bedrijven en particulieren. En we werken aan een fijnmazig netwerk nectarstations door de stad, zodat steeds meer gebieden voor de vlinder worden ontsloten.

We weten uit de [Gezonde Stad monitor](#) het volgende:

- 75% van de Amsterdammers wil meer bloemen en planten voor insecten in de stad.
- 37% van onze stadsgenoten wil best bloemen en planten in de buurt verzorgen of doet dit al! En nog eens 36% is misschien geïnteresseerd. Een groene rekensom leert dus dat we potentieel zo'n 500.000 medebewoners hebben die de stad levendiger willen maken met meer groen. Een verbluffende 73% van de stad.
- De gemiddelde Amsterdamse tuin bestaat voor 61% uit steen. Wat een gemiste kans!

Dit toont aan: er zijn nog bepaalde obstakels die verbetering in de weg staan, de wil is er in ieder geval!

3.1 Strategie

De Amsterdamse Vlindersnelweg verknocht alle Amsterdammers aan de vlinder. Niet voor even, maar als blijvende stadsmascotte. Er is straks altijd wel iets te zien, leren of te planten voor deze soort, en ook op publiekslocaties in de stad is van alles te beleven. Van tentoonstellingen en workshops in en buiten Artis, rondleidingen, educatieprogramma's op scholen, massale plantdagen tot belevingen als een groenbrug over een gracht of een inheemse dierentuin, met de bekende bordjes van Artis.

We roepen alle Amsterdammers op meer nectar te planten, zodat er voldoende voedsel is voor de vlinder. We doen dit voor het grote publiek, zoals dat ook op het NK Tegelwippen en ROEF gebeurt, met kleine haalbare praktische stappen die meteen een groot bereik genereren. Bij het NK Tegelwippen gaat het er vooral om: elke stap weg van zwart bitumen naar groen is een goede, dit deel van de campagne richt zich in eerste instantie op gifvrije nectar, liefst inheems (en fenologisch juist), daarna kunnen we verder de diepte in met het grote publiek.

Parallel werken we met de partners aan een zichtbare route vanaf bij voorkeur het Science Park, langs de hoofdstructuur, naar het Oosterpark, over naar Artis en het Marineterrein, terug naar de hoofdstructuur. Zo sluit de ring en kan de vlinder (en andere biodiversiteit) zich vrijelijk door de stad begeven, met zichtbaar resultaat voor de mens. Niet alleen op de snelweg, maar ook in het groen eromheen.

We zorgen voor continuïteit, monitoring en aanpassing van het traject waar nodig, zodat er een voortdurende stroom aan positieve inspirerende

content en groene happenings ontstaat en de hele stad het verhaal van de vlinder omarmt. In ons werk staat verbeelding voorop: wij verbinden met inspiratie, netwerk, kennis en tools, waar iedereen zelf mee aan de slag kan.

Het project valt dan logisch uiteen in drie sporen:

3.1.1 Nectarstations

Iedere Amsterdammer met een balkon, dak, moes, gevel- of achtertuin kan met een druk op de knop een eigen nectarstation (wegrestaurants of tankstations) bestellen. Dit zullen liefst inheemse en sowieso gifvrije bloemen zijn, onder andere geleverd door partner Sprinkl, die op het juiste moment bloeien. Dit levert al snel een succeservaring op. Trekvlinders die grote afstanden kunnen overbruggen, zoals de atalanta uit Zuid-Europa, bezoeken je al snel. Deze succeservaring is de brug naar meer. Zo bouwen we stap voor stap aan een fijnmazig netwerk van nectarstations waar trek- en standvlinders langs kunnen vliegen.

3.1.2 Stepping stones

Stepping stones zijn groter dan nectarstations en vormen de hoofdweg tussen biotopen: bijvoorbeeld tussen het Martineterrein en Artis. Alle levensstadia van een vlinder kunnen hier plaatsvinden; ze kunnen zich er ook voortplanten of overwinteren. Een enkeling zal zich er misschien wel vestigen! Groenstroken, boomspiegels, collectieve tuinen, plantsoenen, lange geveltuinen, collectieve daken, gemeentelijke bloemperken, kades en bermen, versteende pleinen en braakliggende stukken, ze zijn allemaal geschikt te maken als stepping stone.

Er zijn nu al talloze burgerinitiatieven in de stad te vinden: in de openbare ruimte of in gedeelde private ruimtes. Langs de beoogde route zitten er al veel, neem al alleen het stuk rond het Marineterrein en Artis: op de [Piet Heinkade werd met de buurt een tuin aangelegd](#), [Shaffy's Tuin](#) is door en voor de buurt ontwikkeld, het [Coentje Gansplantsoen](#) werd in 2007 aangelegd door een buurtbewoner/kunstenaar en wordt op eigen kosten door de buurt onderhouden, het [Mahatma Gandhiplantsoen](#) werd in samenwerking met ARTIS gerealiseerd, de [daktuin Laagte Kadijk](#) wordt door buurtbewoners onderhouden. Deze dichtheid aan initiatieven zie je in de hele stad: aan de andere kant bij het Flevopark ligt bijvoorbeeld [Buurttuin Valentijn](#), waar er een lange wachtlijst is. Dit is maar een kleine greep: Amsterdam zit tjokvol groen dat met de buurt en vrijwilligers is ontworpen en aangelegd. Extra opvallend is: we zien meestal wel iets meer waarnemingen van vlinders op deze locaties, maar ook niet heel veel meer dan in de rest van de stad.

Deze collectieve cultuur van samen aanpakken is diep verbonden met de democratische geschiedenis van Amsterdam. Stadsbewoners pakken graag de regie over hun eigen leefomgeving, iets dat wij met het project graag faciliteren. Daarnaast zijn er ook talloze andere initiatieven in de stad als: Mot in Mokum, The Pollinators, Bloei en Groei, Stichting Noorderpark, Damesbende van het Vliegenbos, de vlinderprojecten in het Amsterdamse Bos, de idylle in het Diemerpark, onze eigen [Nationale Plantdag](#), te veel om op te noemen. Het maatschappelijk middenveld is bijzonder actief in het groen en is daarmee een belangrijke speler in de transformatie naar een biodiverse verbonden stad. Een mooie bijvangst: het is een investering in de sociale cohesie!

Veel van deze initiatieven combineren groen, empowerment, ontmoeten, kennis en plezier. Wij willen deze collectieve kracht bundelen en in stelling brengen voor de vlinder. Deze initiatieven kunnen bovendien, in samenwerking met PO, VO, de mbo's, hbo's en universiteiten, ook de soortenmonitoring verbeteren en uiteraard kan het onderwijs ook stepping stones adopteren.

3.1.3 Biotopen

Op strategische plekken inspireren we de grotere partijen als gemeente, Artis, UvA, bedrijven en het Marineterrein om habitats aan te leggen of bestaande te vergroten en te verbinden. Dit kan in combinatie met omwonenden, bedrijven in de buurt of gewoon in eigen beheer. Er loopt dan een zichtbare en hoorbare corridor door de stad, waarlangs veel soorten kunnen migreren, ook naar de diverse achtertuinen en balkons in de stad.

We spreken al met grote institutionele partijen zoals het Science Park (UvA), onze partner Artis, opdrachtgever de Gemeente Amsterdam en het Marineterrein. Vaak zijn er al plannen en wordt er al enorm veel gedaan ter bevordering van de biodiversiteit, er is nog geen gerichte aanpak om verschillende biotopen te verbinden. De kennis en samenhang ontbreken vaak. We inspireren de partners de status en bottlenecks die er zijn rond biodiversiteit met ons te onderzoeken, kijken naar verbeteringen en zorgen samen voor continue monitoring en feedback, zodat we snel kunnen bijsturen. Wekelijks kortgemaaid gras is bijvoorbeeld ongeschikt voor vlinders, omdat eitjes en rupsen worden weggemaaid en waardplanten en beschutting verdwijnen. Hier wordt nu al steeds meer rekening mee gehouden, bijvoorbeeld door meer gefaseerd te maaien of oevers begroeid te laten, maar het kan nog beter. Zo ontstaan er onderweg allerlei inzichten die we samen met deze partijen kunnen oppakken.

3.2 In praktijk

Op de route en in ons werk staat verbeelding voorop. We vertalen het gefladder in de bosjes, naar ons vluchtige stadse bestaan vol schermen, richtingaanwijzingen, data en verstenen. Vlindersnelweg Amsterdam is de smeeroil, zodat alle Amsterdammers kunnen werken aan actief en samenhangend vlindervriendelijk habitatbeheer!

In praktijk werken we dan aan::

- Infrastructuur voor de vlinder (met nectarstations, stepping stones, biotopen)
- Een doorlopende campagne
- Betere monitoring van de vlinderpopulaties in de stad.

Dat is een enorme opgave, gelukkig doen wij dat niet alleen maar met de hele stad, is er al heel veel momentum en we doen het ook niet allemaal tegelijk. Onze rol is in de eerste plaats die van inspirator, verbinder en aanjager en van communicator naar de stad. We komen dan tot de volgende campagneplanning, die zich elk jaar zal herhalen.

Lancering (ambitie 2026)

We mikken op een feestelijke lancering in de zomer van 2026, met als centrale boodschap: Amsterdam bouwt aan de eerste Vlindersnelweg ter wereld. Idealiter koppelen we deze start aan een zichtbare en mediagenieke pr-actie, bijvoorbeeld in samenwerking met ARTIS onder de noemer: Onze dierentuin is veel groter dan je denkt – van leeuwentuin naar stadstuin, van exotische dieren naar de alledaagse stadsnatuur om ons heen.

Startmoment: Landelijke Tuinvlindertelling

De lancering sluiten we aan op de Landelijke Tuinvlindertelling (11 tot en met 13 juli). Tijdens die dagen vraagt De Vlinderstichting inwoners in heel Nederland om één of meerdere keren vijftien minuten vlinders te tellen in tuin of op balkon, en de resultaten door te geven via hun website. Wij gebruiken dit bestaande telmoment als lanceerplatform: we vragen Amsterdammers om in juli mee te tellen én tegelijkertijd planten te bestellen.

Straatbeeld en campagne

In het straatbeeld wordt de start zichtbaar: een aantal bushokjes langs de route, gevelstroken en versteende stroken worden tijdelijk of permanent omgetoverd tot opvallende inheemse stepping stones of biotopen. Parallel daaraan ontwikkelen we een korte campagnefilm: een twaalf uur durende timelapse (teruggebracht tot enkele minuten) met beelden van de aanleg van de eerste stations, lange rijen bij plant-ophaalpunten, jong en oud die samen planten toevoegen aan geveltuin, dak en balkon, en een kaart van Amsterdam waarop nieuwe nectarstations één voor één oplichten. De video eindigt met een duidelijke oproep: wordt ook nectarstation.

Jaarlijkse cyclus

Deze beweging krijgt een herkenbaar jaarlijks ritme. In juli tellen Amsterdammers mee met de Tuinvlindertelling en kunnen ze opnieuw planten bestellen. In oktober planten we de nieuwe lichting waard- en nectarplanten uit, zodat ze in het voorjaar aanslaan, kunnen uitgroeien en geoogst worden, door vlinders én door mensen. Daarna begint de cyclus opnieuw: tellen en bestellen in juli, planten in oktober, oogsten in het voorjaar. Zo groeit de Vlindersnelweg niet in één keer, maar in terugkerende, opbouwende stappen waar de stad ieder jaar opnieuw bij kan aanhaken.

3.2.1 Nectarstations

Nectarstations vormen de snelste en meest schaalbare manier waarop Amsterdammers kunnen deelnemen. Het idee is eenvoudig: met een klein standaardpakket van drie tot vijf gifvrije nectarplanten kan iedere inwoner een tankstation voor migrerende vlinders creëren. Geen vergunning, geen wachttijd, direct resultaat. Bloei betekent

bezoek, vaak al binnen enkele dagen, als je een mazzeltje hebt binnen uren.

Deze campagne richt zich op het activeren van honderdduizenden kleine stapjes. Iedereen vergroent straks voor de vlinder omdat het zichtbaar, leuk, laagdrempelig, deelbaar en meetbaar is. Bewoners hoeven geen tuin te ontwerpen of veel te investeren. Ze krijgen één klein stationnetje dat meteen iets goeds doet voor de vlinder en andere soorten, en dat de opmaat vormt naar meer.

Daarvoor zetten we drie pijlers in:

1. We maken meedoen eenvoudig.

Bewoners kunnen via de website een nectarstation-pakket bestellen, afgestemd op hun ligging (zon of schaduw) en beoogde locatie (balkon, vensterbank, binnenplaats, tuin, dak etc). Het pakket wordt betaalbaar aangeboden, gifvrij, schaalbaar, kant-en-klaar en direct leverbaar. Planten worden geleverd in het seizoen en kunnen desgewenst worden opgehaald bij verdeelpunten in de stad en bij grotere volumes kunnen we ze ook in optocht of in een danschoreografie door de stad laten bewegen. Iedere bestelling is in feite een mini-infrastructuurproject. In het verleden heeft de Gemeente Amsterdam, in samenwerking met onze partner Sprinkl, al acties ondernomen waarbij forse kortingen werden aangeboden op gifvrij biologisch groen ([€ 7,50 per pakket van 11 voor de Amsterdamse geveltuin, normale prijs rond de € 73,95](#)), een actie met een verbluffende conversie van 100%). Het zorgde ervoor, aldus partner Sprinkl, dat mensen én de waarde zagen, omdat ze wel iets moesten betalen, maar zich ook echt geholpen voelen door de Gemeente.

Als we in de toekomst langs een bepaald gebied een standvlinder willen laten passeren, kunnen we op postcode en huisnummer specifieke groenpakketten met waardplanten en de juiste nectarvoorkeuren leveren. We onderzoeken ook of we kant-en-klare systemen kunnen ontwerpen met Leaf, denk aan groene kant-en-klare vlindermeubels met regenwateropvang, substraat en beplanting, voor op balkons, daken, gevels, vensterbank en maaiveld.

2. We maken het netwerk zichtbaar.

Nieuwe nectarstations worden zichtbaar op een realtime kaart. Bewoners en groepen kunnen een foto van bloemen en waarnemingen uploaden, de locatie registreren, hun verhaal vertellen en zo onderdeel worden van de snelweg. Dit versterkt niet alleen monitoring en storytelling, maar vooral trots, sociale vergelijking en herhaalgedrag: wanneer jouw buurt oplicht, worden anderen wakker.

3. We maken deelname persoonlijk.

Een nectarstation wordt geen plantje maar een statement. Straatbordjes met “Dit is een tankstation voor vlinders,” pakketstickers, deelbare foto’s en PR-momenten maken het tastbaar en deelbaar. Trotse Amsterdammers nodigen anderen uit om mee te doen en zo groeit het netwerk exponentieel.

Als de deur dan eenmaal geopend is, kunnen we verder de diepte in met onze vlinderaars. Tuinen van participeren krijgen in dit traject dan bijvoorbeeld meer aandacht, omdat er nog veel kansen liggen. Bijvoorbeeld in het, waar mogelijk, planten van waardplanten voor rupsen. Via tips en trucs, events, BioBlitzen, workshops, etc. kunnen we Amsterdammers oproepen over te gaan op vlindervriendelijk beheer.

Dit traject zal een samenwerking zijn van partners met veel publiek, zoals met het NK Tegelwippen: tegel eruit? Gifvrij en inheems erin! Met ARTIS (bv een inheemse dierentuin, waar je meteen een pakket kan kopen), De Gezonde Stad en nog vele anderen. Wanneer voldoende mensen aanhaken is de hele stad getransformeerd van vlinderwoestijn, naar doorkruisbare nectarzee,

3.2.2 Stepping stones

Er zijn al veel plekken die, onbewust, als stepping stone zouden kunnen functioneren. Dit kan langs bermen en heggen, binnentuinen, kades, plantsoenen, braakliggend terrein, daken, collectieve tuinen en buurtinitiatieven. We gaan op zoek naar bruikbare plekken en initiatieven om mee samen te werken. De praktische focus ligt eerst bij opschalen en verbinden van wat er al bestaat. Zouden we bijvoorbeeld beginnen tussen Marineterrein en ARTIS, dan plannen we afspraken bij eerder genoemde initiatieven. Zo kunnen we een informatiedag opzetten, sparren over vlinderpassages en bottlenecks, samen tellingen organiseren, zaden uitdelen, opgekweekte planten leveren, onderhoudsprotocollen bespreken, workshops organiseren en nog heel veel meer. Een versnipperde lappendeken wordt zo langzaam een ringweg, met in generaties migrerende vlinders.

Het fundament ligt er al: burgerinitiatieven zijn talrijk, wijkgroen is er, de partners staan klaar, processen en financiering zijn in principe voorhanden. In deze uitvoeringsfase brengen we ze samen in een verbindend verhaal.

De transformatie zal in stappen gaan: bestaande groepen hebben gewoontes en gebruiken, voorkeuren voor (sier)beplanting, specifieke exoten, geometrie of bijvoorbeeld veiligheid. Veel tuinen zijn ook al aangeplant.

Er zit een spanningsveld tussen onze perceptie en een vlindervriendelijke omgeving. In de jaren ‘80

en ‘90 was het niet ongebruikelijk dat donkere en rommelige hoekjes bewoond werden door verslaafden. Dan werd er felle verlichting geplaatst en de boel strak getrokken. Slecht voor de vlinder, maar men waande zich veiliger (resultaat was dat de verslaafde zich verplaatste naar een andere plek). Nu gaat het ook vaak over veiligheid op straat, zeker met betrekking tot verlichting op straat.

Ook kan het er voor de mens minder aantrekkelijk uitzien: rommelig of zelfs ronduit smerig, zoals de rups van de spinselmot die als krioelende lavastroom uit een groot web komt gekropen en hele waardplanten kan omvatten en die de rupsen soms volledig kaalvreten. Ze is niet schadelijk voor de mens, en ook niet voor een gezonde plant, die zich doorgaans herstelt. Ze wordt door de vele rupsen en vlinders die uitkomen en het onsmakelijke web wel als overlastgevend ervaren en wordt actief bestreden.

We kunnen in dat soort gevallen suggesties doen: inheems planten en rommelig hout aan de achterkant met in het zicht meer gifvrije uitbundige soorten en eventueel zelfs exoten.

De Amsterdamse Vlindersnelweg is zo ontworpen dat nieuwe en bestaande initiatiefnemers makkelijk kunnen aanhaken. Wij bieden hen:

- Integraal habitatbeheer, zodat je weet wat je wanneer moet planten om vlinders naar je gebied te krijgen
- Tips en trucs bij tegenslag
- Toegang tot gegarandeerd gifvrij, inheems groen en best practises
- Een platform en methode om de voortgang te volgen en soorten te monitoren

- Een collectief verhaal waar we met de hele stad aan werken
- Netwerk en kennis
- Tools voor communicatie naar het publiek

Op en langs de route inspireren we bestaande initiatieven om mee te doen, waar nodig voegen we nieuwe stepping stones toe!

3.2.3 Biotopen

Biotopen zijn belangrijk voor de vlinder. In tegenstelling tot nectarstations (snel zichtbaar resultaat voor de mens) en stepping stones (verbindingsstructuur), zijn biotopen plekken met voldoende massa om generaties standvlinders voort te brengen en zo als kraamkamer te werken voor de rest van de stad. Het is daarom cruciaal dat deze locaties ecologisch worden versterkt, beter worden aangesloten op de hoofdstructuur en met elkaar worden verbonden.

ARTIS

ARTIS is partner van het project. Veel van de brainstormen waren in de dierentuin, onderweg naar de bibliotheek vertelde meesterhovenier (en geestesvader van De Vlindersnelweg) Ton Hilhost, over het groen op het terrein en hoe dat over de jaren is veranderd; in een heus voedselbos voor de vegetarische dieren bijvoorbeeld!

Artis zal in communicatie en ook fysiek proberen ruimte te maken voor de vlinder; er wordt op het terrein gezocht naar een geschikte plek voor een inheemse vlinderbiotoop, inclusief de befaamde bordjes, als publieke hotspot van De Vlindersnelweg. Uiteraard wordt ook onderzocht hoe de standvlinder langs een route door het terrein kan migreren.

Ook in de publieksprogrammering doet Artis volop mee: we kunnen mee in het [Aardbewoners festival](#) en er zijn ook legio andere mogelijkheden, bijvoorbeeld in educatie. We onderzoeken ook of we in de stad een biotoop kunnen omdopen tot een inheemse dierentuin van ARTIS.

Marineterrein

Op het Marineterrein ligt al een reeks inheemse perken en experimentele stukken groen, maar de biodiversiteit blijft er nog achter, zo vernamen we van beheerders en nieuwe exploitant VOET+STEPP. De ligging verklaart dat deels, het gebied wordt afgesneden van de Ecologische Hoofdstructuur door een brede, tochtige waterpartij en wordt op verschillende zijden begrensd door hoge onneembare muren.

Een groene route langs drijvende tuinen of over de commandantsbrug, en via stepping stones naar de tuinen is daarom nodig. Een brug kan tevens worden ontworpen als zichtbare iconische drager van het project, een plek waar niet alleen vlinders passeren maar waar mensen de stad anders leren zien. Ook op het terrein zelf liggen kansen. Met stepping stones tot de aanpalende inheemse tuinen en grotere biotopen, kan het terrein van geïsoleerde en vaak nog lege inheemse tuin uitgroeien tot een volwaardige habitat met voldoende draagkracht in het seizoen. In het voorjaar zijn al de eerste BioBlitzen gepland.

De gemeente, eigenaar van het gebied, heeft hier over zes jaar plannen voor een volwaardig biodivers inheems stadspark. De soorten zijn dan alvast in het gebied. De huidige exploitant zet ook in op het verbeteren van biodiversiteit, ze willen vanuit de eigen visie het terrein transformeren in een natuurinclusief gebied waar de gevestigde bedrijven werken aan een groene innovatieve toekomst.

Science Park

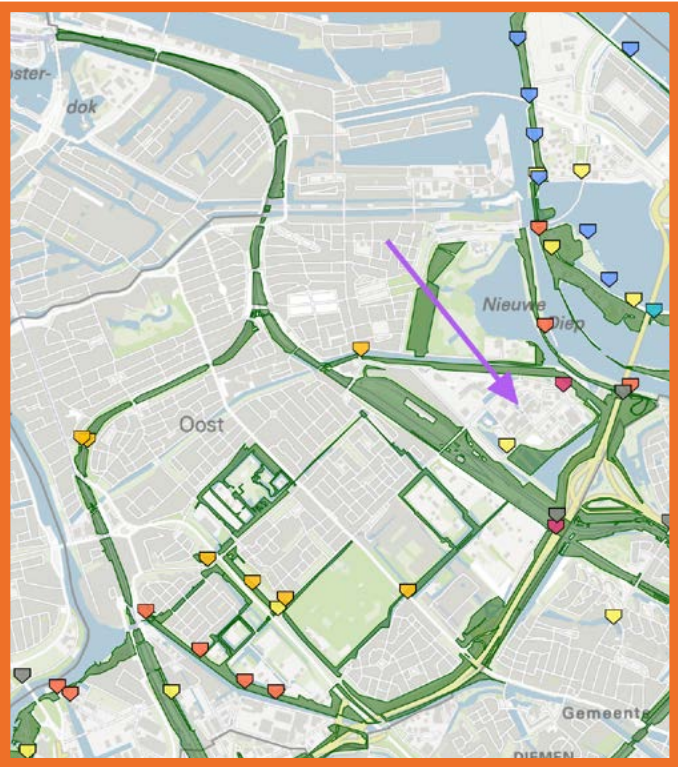

Gemeente Amsterdam

Het Science Park is in potentie een kraamkamer voor de stad: het betreft een enorm oppervlakte, met veel studenten, veel druk van onderop om te veranderen, er is veel ecologische kennis aanwezig en de locatie ligt als een oog midden in de Ecologische Hoofdstructuur. Nu bestaat een groot deel nog uit kortgemaaid gras, waardoor eitjes, rupsen en waardplanten onvoldoende kans krijgen. Toch kent het terrein, wanneer je vertraagt en beter kijkt, al een aantal [initiatieven](#) en vlindervriendelijke locaties.

De beheerders gaven na een brandbrief van de biologen aan graag mee te bewegen, mits er duidelijke richtlijnen zouden komen waar ze mee uit de voeten kunnen. Hier ligt een uitdaging voor de UvA: het opstellen van eenvoudige, uitvoerbare gifvrije en inheemse protocollen die direct te implementeren zijn, zonder frictie met bestaande richtlijnen van de architect en functies in de omgeving. Dit is voor de fundamentele wetenschappers op het terrein een brug te ver. Het is ook niet een taak die nu ergens is belegd: we hebben aangeboden met ons netwerk expertise te leveren, dan kunnen ze (bij wijze van spreken) morgen beginnen met planten, aldus de beheerders. Helaas zal het niet zo snel gaan, omdat onduidelijk is wie de transitie van het terrein moet betalen.

Toch kunnen kleine ingrepen, zoals gefaseerd maaibeheer, bloemrijke randen, beschutte ruigte-zones en waardplantlinten langs windluwe structuren, dit terrein al snel transformeren van verblijfsgroen naar brongebied voor stand- en trekvlinders.

Vanuit het Science Park kan zich vervolgens via de Ecologische Hoofdstructuur en de Vlindersnelweg nieuwe populatie-opbouw door de stad bewegen.

Er is op deze locatie dus al veel enthousiasme en tractie en een samenwerking ligt voor de hand, we blijven dan ook graag aangehaakt bij het verandertraject hier.

Gemeente

Amsterdam heeft de ambitie om in 2030 de volledige openbare ruimte ecologisch te beheren. Dit vraagt om een fundamentele omslag in hoe beheer, aanleg, ontwerp en beleid op elkaar aansluiten. Ecologisch beheer betekent dat niet alleen netheid en functionaliteit leidend zijn, maar ook biodiversiteit, bodemgezondheid en ecologische samenhang. Dat vraagt onder andere om gefaseerd maaibeheer, het vermijden van chemische bestrijdingsmiddelen, ruimte voor ruigte, kruidenrijke vegetatie en een beheerpraktijk die stuurt op kwaliteit in plaats van op frequentie. Hoewel deze ambitie breed wordt gedragen, is de uitvoering in de bestaande stad complex en soms stroperig. Uit zowel analyse van beleidsstukken als gesprekken met gemeentelijke afdelingen blijkt dat de grootste uitdaging niet het beleid zelf is, maar de vertaalslag naar de praktijk.

De gemeentelijke organisatie bestaat uit veel schakels, die ieder een rol spelen in het realiseren van ecologisch beheer. Kort gezegd wordt in de bestaande stad: beleid ontwikkeld door Ruimte & Duurzaamheid (R&D), groen aangelegd door V&OR, specifieke natuurinrichting aangelegd door het Ingenieursbureau (IB) en onderhoud grotendeels uitgevoerd door Stadswerken en door onderaannemers. Deze keten is niet altijd goed verbonden. Tijdens het gesprek werd benadrukt dat de samenwerking in de groenketen wel verbeterd, mede dankzij initiatieven zoals de jaarlijkse Waarde van het Groen-dag en opleidingsprogramma's. Ecologische workshops in de zomer zijn populair en versterken kennisdeling. Toch stokt de uitvoering regelmatig: afdelingen interpreteren ecologisch beheer verschillend, communicatie tussen teams blijft soms gebrekkig en opdrachten aan uitvoerend personeel zijn niet altijd duidelijk of actueel.

Een belangrijke bottleneck is de afstand tussen beleid en werkvloer. Het middenkader ervaart druk vanuit zowel de strategische doelen als de operationele realiteit, waardoor de verbinding soms ontbreekt. Teams die het dagelijks beheer doen, zoals maaien en bladblazen, werken vaak volgens routines die al jaren bestaan. Hoewel veel medewerkers weten dat sommige praktijken, zoals bladblazen, schadelijk zijn voor biodiversiteit, gebeurt het toch zolang er geen duidelijke instructie van bovenaf komt. Ook de contracten met aannemers die onderhoud uitvoeren zijn vaak onvoldoende afgestemd op ecologische doelen, omdat zij gestuurd worden op frequenties in plaats van ecologische kwaliteit.

Voor een ecologische omslag is het cruciaal dat beheerplannen helder, uitvoerbaar en gebiedsgericht

worden opgesteld, met duidelijke instructies die daadwerkelijk op de werkvloer landen.

Daarnaast liggen binnen de gebiedsontwikkeling ook grote kansen. Nieuwe stadswijken kunnen vanaf het begin worden ingericht met bloemrijke verbindingen, ecologische oevers en kruidenrijke bermen. Maar dit vraagt dat biodiversiteit in alle projectfasen wordt meegenomen: planvorming tot detailontwerp en bestek. Monitoring, impacttoetsen en het borgen van ecologische randvoorwaarden zijn hierin essentieel. De Vlindersnelweg kan een inspirerende rol spelen in deze transitie en af en toe een doorbraak forceren. Het kunnen bijdragen aan bewustwording binnen de gemeentelijke organisatie, bijvoorbeeld door aan te haken bij de al bestaande Waarde-van-het-Groen dag, opleidingsprogramma's uit te breiden met vlinder- en ecologische modules, en door politieke aandacht en publieke druk te genereren om obstakels te doorbreken.

Door deze elementen te combineren kan de Vlindersnelweg functioneren als aanjager van ecologisch beheer én als verbindend programma tussen beleid, uitvoering, politiek, ambtenaren en bewoners. Ze vormt ook een privaat-publiek koppelstuk: hoe kan het vele private groen in de stad, en de dieren die daar leven en die van gemeenteperikelen en privégebieden geen weet hebben, toch vrijelijk door de stad bewegen. Zo helpt De Vlindersnelweg de gemeentelijke ambitie om te zetten in concrete, zichtbare en blijvende resultaten voor de biodiversiteit en bewoners in de stad.

3.2.4 Communicatie en PR

Ons werk bevindt zich tussen dier en mens: waar in een bos of natuurlijke omgeving de tijd en de natuur haar werk wel doen, is in een stedelijke omgeving voortdurend publiek bewustzijn, monitoring en aanpassing nodig. De stad en de mensen die er leven zijn aan permanente herinrichting onderhevig, niet langzaam en graduueel zoals in de natuur, maar met harde randen, graafmachines, nieuwe pleinen, verdwenen tuinen en kilometers steen en asfalt. Dat betekent dat de weg naar vlindervriendelijk stadsbeheer dóór de mens moet. Communicatie is niet ondersteunend, maar moet leidend zijn in dat proces.

Communicatie is daarom een hoofddoel voor De Vlindersnelweg: niet alleen om stedelingen te betrekken, maar om hen handelingsbekwaam te maken, trots te laten voelen en zichtbaar deel te laten zijn van de snelweg die we samen bouwen. Communicatie moet handelingsperspectief bieden, successen vieren en de vlinder koppelen aan moderne, herkenbare haakjes van identiteit en verbeelding. De vlinder is daarvoor ideaal: licht en vriendelijk, geliefd bij kinderen en volwassenen. Het contrast tussen vlinder (natuur, lieflijk, dwarrelend, fragiel) en snelweg (mens, grotendeels mechanisch,

luid, grijs) is dramatisch en daardoor een krachtige metafoor die bij iedereen blijft hangen. Dit speelt verhalen, met biotopen als *kraamkamer*, stepping stones als *mottels* en nectarpunten als *tankstations* of *wegrestaurant* maakt ingewikkelde ecologie begrijpelijk, speels, tastbaar en navolgbaar. De Vlindersnelweg is een reis die alle Amsterdammers meemaken.

Ook visueel en dramaturgisch is de vlinder een goudmijn. Het dier leent zich zowel voor verfijnde en poëtische kunst als voor speelse humor, kleur, urban vormen, street-art en historische referenties. Ze kan fladderen door bushokjes en historische Amsterdamse gebeurtenissen verpesten, zweven over een kaart van de stad, landen op een tegel die net gewipt is, of op de schouder van een politicus zitten. Die lichtheid is ons handelsmerk: hoe toegankelijker, positiever, humoristischer en verbindender het beeld, hoe makkelijker gedrag volgt. De toon die we hanteren is dezelfde als bij NK Tegelwippen en ROEF: positief, uitnodigend, energiek, geen dystopische doemvoorspellingen maar een stad die samen bouwt, plant, deelt en viert.

De kernelementen zijn activatie, zichtbaarheid van individuele bijdragen, de trots van bewoners, en het ritme van de jaarcyclus waarin waarnemen, zaaien, onderhouden en planten elkaar afwisselen. Via de website kunnen bewoners eenvoudig plantpakketten bestellen, afgestemd op hun balkon, dak of tuin (gegarandeerd gifvrij en inheems), en direct zichtbaar maken waar hun tankstation verschijnt. De realtime kaart toont hoe de route zich vult, punt voor punt, tuin voor tuin, stepping stone voor stepping stone. Dat maakt meedoen betekenisvol en voedt het gevoel van verbinding.

De communicatie maakt zo van duizenden kleine handelingen één verhaal, dat zich door de stad verspreidt.

In het bijgevoegde communicatieplan, is het in detail uitgewerkt.

3.2.5 Monitoring

De Vlindersnelweg heeft een robuust monitoringsysteem nodig, zodat we zien waar leven ontstaat, waar de route en populaties vastlopen en waar welke ingrepen het meeste waarde toevoegen. Monitoring maakt inzichtelijk hoe populaties zich bewegen, welke nectarpunten actief gebruikt worden en welke niet, welke waardplanten rupsen dragen en of de stad jaar na jaar een vruchtbaarder habitat wordt. De snelweg wordt beter door data, die toegankelijk, deelbaar en bruikbaar moet zijn voor ecologen, wetenschappers, beleidsmakers, beheerders en bewoners.

Daarom wordt monitoring een combinatie van professioneel verkregen data en citizen science. [De Nationale Databank Flora en Fauna](#) fungeert daarbij als centraal framework: een gestandaardiseerde plek waar nu al vrijwel alle waarnemingen samenkomen, in veel gevallen gevalideerd worden en doorgegeven kunnen worden aan onderzoekers en beleidsmakers. Open data voor iedereen dus, en een substantiële kostenbesparing voor het project. Ook is hier historische data voorhanden, waarmee we populaties kunnen identificeren. Het is ook de database, waar nu alle actuele wetenschap en het beleid rond soorten op is gebaseerd. Door de monitoring te verbeteren, verbeteren we dus ook de data die beschikbaar is voor de hele keten rond wetenschap en overheid.

Met NDFF kunnen ook trends over jaren gevolgd worden, gekoppeld aan metingen die met de app ObsIdentify, waarneming.nl en andere tools direct door bewoners vastgelegd worden. Elke foto, elke melding van een dagpauwoog of atalanta wordt zo onderdeel van De Vlindersnelweg, ook als iemand er nog nooit van heeft gehoord.

Naast deze digitale basisinfrastructuur, zijn er ook veel praktische tools voorhanden. De Vlindersnelweg roept op in juli, tijdens de tuinvlindertelling, massaal op zoek te gaan – liefst in kleurrijke vlindervermomming – zodat een stadsbrede BioBlitz ontstaat. BioBlitzen zijn sowieso bruikbaar om in korte tijd veel soorten vast te leggen, zeker in buurten waar nog weinig bekend is. Meten kan bovendien ook leuk zijn, met een stadsbrede vlinderbingo of Vlinderman-GO-achtige ([Pokemon GO](#)) game, kunnen we een spel- en competitie element toevoegen en zelfs een schermverslaafde puber nog aan het vlindertellen krijgen. Als we stepping stones of biotopen willen monitoren, verbeteren of aanleggen, is dit een uitstekende methodiek, die dan door lokale initiatieven zelf kan worden uitgevoerd. De waarnemingen zijn live te volgen op een kaart op zo'n manier, dat we kwetsbare populaties niet verstoren – een zeldzame ontdekking moet worden beschermd maar wel gevierd bijvoorbeeld.

Zo kunnen we zwakke schakels analyseren: plekken waar wel nectar aanwezig is maar waardplanten ontbreken, of waar onvoldoende duisternis of rommeligheid is. Of kruispunten op de snelweg waar migratie stokt omdat stepping stones onvoldoende massa hebben of te ver uit elkaar liggen. Op het Marineterrein, in het Science Park, in binnentuinen, parken, op daken en langs oevers, geleid door studenten, ecologen of lokale vrijwilligers verschijnen mettertijd steeds meer stadswaarnemers. Zo gaat de snelweg ook digitaal steeds meer leven.

Het onderwijs kan hierin een sleutelrol spelen. Studenten kunnen monitoring koppelen aan stageopdrachten, praktijkmodules of zelfs onderzoek, basisscholen kunnen tuintjes gebruiken

als stepping stone en samen tellen, middelbare scholieren kunnen via biologie of aardrijkskunde aantonen hoe waardplanten leiden tot rupsen en rupsen tot vlinders. De Amsterdam Green Campus (UvA), heeft aangeboden ons te ondersteunen met het ontwikkelen van een solide methodologie, zowel qua informatica als ecologische dataexperts.

Ook Amsterdammers met een tankstation spelen een rol: wie plant krijgt bezoek en kan tellen. Wie plant, voegt een plukje gifvrij inheems groen toe op de kaart. Wie telt, krijgt terugkoppeling en dan wordt je al snel onderdeel van een stadsbrede beweging met zichtbaar effect. Zeldzame standvlinders, migrerende golven (zoals de [invasie van de distelvlinder](#) in 2016) of nieuwe waardplantconcentraties zijn natuurlijk ook voer voor communicatie met de stad, net als buurttuinen die zijn omgevormd tot vlindervriendelijke stepping stone. Waar zeldzame meldingen toenemen, waar rupsen overwinteren, waar de wegen aansluiten en openbreken, daar groeit een gedeeld inzicht in wat werkt en wat nog niet. Door concentraties, gaten en successen openbaar te maken, ontstaat een top-down én bottom-up beeld van de stad. De Vlindersnelweg wordt een lerend ecosysteem, reagerend op de stad.

3.3 Rol onderwijs en educatie

Met ruim 127.000 studenten en ongeveer 110.000 scholieren (basis en voortgezet) in Amsterdam vormt het onderwijs een potentieel krachtige hefboom van de Vlindersnelweg. Onderwijsinstellingen hebben bovendien grote stukken grond in beheer in de stad. Generaties leerlingen en studenten leren via de Vlindersnelweg door het perspectief van de vlinder naar hun leefomgeving te kijken.

In de samenwerking met mbo, hbo en UvA bouwen we voort op bestaande netwerken, zoals de groep Kennispartners van Amsterdam, waarin ook de HvA en de MBO-hub deelnemen. Die groep draait expliciet om vraagstukken over Amsterdam, in co-creatie met bewoners en partners. De Vlindersnelweg sluit daar logisch op aan: studenten werken aan echte casussen in hun eigen stad en helpen tegelijk een nieuw ecologisch netwerk bouwen. Op campussen en aanpalende straten, bijvoorbeeld langs Wibaut- en Weesperstraat, in samenwerking met The Green Mile, kunnen langgerekte stepping stones en biotopen ontstaan als ontwerpogave voor studenten: van concept tot aanleg, beheer en monitoring.

Binnen het hoger- en middelbaar beroepsonderwijs sluiten we aan bij de verschillende disciplines. Communicatie- en designopleidingen kunnen campagnebeelden, narratieven en straatcampagnes rond de Vlindersnelweg ontwikkelen; toegepaste psychologie en aanverwante richtingen onderzoeken

welke boodschap en welke nudge Amsterdammers daadwerkelijk tot ander gedrag brengt. Technische en data-opleidingen kunnen data-labs inrichten rond NDFF-data, eigen teldata en sensoren, zodat studenten leren hoe je stedelijke biodiversiteit meet, visualiseert en bespreekbaar maakt. Binnen het groene onderwijs, zoals Yuverta (toegepaste biologie en ontwerp), ligt de nadruk juist op het ontwerpen van biotopen, groene daken en balkons, en het opzetten van robuuste monitoringslijnen, in aansluiting op vergelijkbare trajecten die daar nu al voor vogels worden ontwikkeld.

Voor mbo-studenten is doen belangrijker dan praten. Uit de gesprekken met de MBO-hub blijkt dat duurzaamheid als abstract thema soms ver weg voelt, terwijl concrete, tastbare opdrachten wél aanspreken: een evenement organiseren, een kort item of campagnefilm maken over een nieuwe stepping stone, een vlindervriendelijk balkonmeubel ontwerpen, of een plantophaaldag programmeren waar biologische, gifvrije planten centraal staan. Via onder meer de Peer Academy leggen we daarom nadrukkelijk de vraag bij mbo'ers zelf neer: wanneer zouden zij zélf warm lopen voor de vlinder? Het antwoord op die vraag vormt de basis voor praktijkopdrachten, stages en extracurriculaire projecten. Zo wordt het onderwijs niet alleen een plek waar over de Vlindersnelweg wordt verteld, maar waar de route daadwerkelijk vorm krijgt.

Een belangrijke rol is weggelegd voor citizen science in en rond scholen. In de brainstorm werd onderscheid gemaakt tussen twee eenvoudige interventies: planten planten en vlinders tellen. Basisscholen kunnen hun schooltuin of geveltuin laten uitgroeien tot een kleine stepping stone, waar leerlingen waardplanten en nectarplanten verzorgen met behulp van een simpele tuinkalender met seizoentips. Diezelfde tuin wordt vervolgens gebruikt als meetplek: een terugkerend telmoment in de klas, gekoppeld aan landelijke telacties en aan de stedelijke monitoring binnen dit project.

In het voortgezet onderwijs sluiten we aan bij vakken als biologie, aardrijkskunde en maatschappijleer. Leerlingen kunnen onderzoeken hoe waardplanten, microklimaat en beheer (maaien, licht, vocht) samen bepalen of een stukje stad een leefbare habitat wordt. Daarbij gebruiken ze bestaande en nieuwe tools, zoals de speciaal voor dit project ontwikkelde NDFF-kaart, om te zien welke soorten waar voorkomen en waar kansen liggen voor nieuwe stepping stones.

Universiteiten en hogescholen leveren tot slot de onderzoekskracht en methodiekontwikkeling die nodig zijn om van de Vlindersnelweg een lerend ecosysteem te maken. Met de Amsterdam Green Campus en andere UvA-onderdelen werken we samen aan een solide

methodologie voor dataverzameling en -analyse, samen met ecologische experts en informatici. Eerstejaarsstudenten ISW kunnen binnen het vak Design Thinking oplossingen uitwerken samen met buurtinitiatieven, bijvoorbeeld door bestaande stepping stones te scannen, knelpunten in beeld te brengen of publieksconcepten te ontwikkelen. Aansluiting met festivals als het Aardbewoners Festival en Tiny Friends, en met de publieksprogrammering van ARTIS, biedt een directe testomgeving: hier kan educatie over vlinders, waardplanten en gifvrij groen meteen een groot publiek bereiken.

Hoewel we nog geen directe vertegenwoordiging uit primair- en voortgezet onderwijs in alle overleggen hadden, zijn de lijnen naar scholen kort via de educatieve afdeling van ARTIS en de outreach-afdelingen van de UvA. In vervolgfases bouwen we deze relaties verder uit, zodat ook schoolbesturen, vaksecties en schooltuinprogramma's structureel kunnen aanhaken.

Samengevat vormt onderwijs en educatie een vierde, dwars door alle sporen lopende pijler van de Vlindersnelweg. In elke laag, van basisschool tot universiteit, koppelen we leren aan doen en onderzoek aan concrete plekken in de stad. Studenten en scholieren worden mede-eigenaar van de route, helpen de stad te vergroenen en zorgen er, jaar na jaar, voor dat kennis, vaardigheden en betrokkenheid zich verdiepen en verbreden. De uitvoering en coördinatie gebeurt waar mogelijk binnen de reguliere uren en structuren van de onderwijsinstellingen zelf, zodat deze inzet niet onevenredig op de projectbegroting drukt. Onze rol is: inspireren, aanjagen, belemmeringen wegnemen en zorgen voor een heldere, gezamenlijke communicatie naar de stad.

3.4 Overzicht partners

Het project is opgezet in overleg met onderstaande partners. Veel zullen ook in de uitvoering betrokken zijn en binnen hun domein een deel van de uitvoering oppakken, zo kunnen we zelf lean blijven en tegelijk veel impact en reuring maken. Deze partijen waren:

Stadsecologen (o.a. Els Corporaal)

Borgen de ecologie en koppelen de Vlindersnelweg aan het gemeentelijk biodiversiteitsbeleid, adviseren over geschikte habitat-typen, toetsen beheer maatregelen (gefaseerd maaien, donkerte), en helpen onderzoeken waar biotopen en steppingstones het meeste effect hebben. Daarbij zien we ook een rol in de bredere ecologie, waarom als we toch een groene route over het water gaan aanleggen, niet ook denken aan de egel bijvoorbeeld, waarvan nu welgeteld één eenzaam exemplaar is aangetroffen op het terrein.

Gemeente Amsterdam (communicatie, groen-beheer, groeninitiatieven)

Verankert het project intern en maakt uitvoering mogelijk: communicatie richting bewoners, loketten voor geveltuinen of bijvoorbeeld samen met de buurt ontharden, subsidies voor tegelwippen, buurtinitiatieven en buurtbudgetten, daken en schooltuinen, koppeling met park- en bermbeheer en met bestaande vergroeningstrajecten. Gemeentecommunicatie kan campagnes en actiedagen (plant-/parkmaand) zichtbaar maken en flexibel opschalen.

ARTIS (Ton Hilhorst)

Publieksanker en educatiehub: ontwikkelt een vlinderroute (ook met nachtcomponent), vertelt het waardplant-verhaal aan een groot publiek, en onderzoekt waar op eigen terrein een biotoop voor de vlinder kan worden aangelegd. Koppelt programmering (festival/avondopenstelling) aan citizen science en beheer-demonstraties. Eventueel kunnen we door de stad inheemse dierentuintjes maken, met bordjes van Artis om de soorten te duiden of op een centrale plek.

Het Aardbewoners Festival, ARTIS - Noa Hudepol

Programmeerpartner voor piekmomenten in het seizoen (voorjaar/zomer/najaar) met publieksacties, lezingen en nachtvlinder-events; verbindt kunst, educatie en doen, in lijn met ARTIS-programmering.

Sprinklr – Suzanne van Straaten

Zet bewoners aan tot doen met kant-en-klare beplantingspakketten per stadslandschap en situatie, bijvoorbeeld in de zon, halfschaduw, droog/vochtig, inclusief waardplanten en lange bloeihoog, simpele bestel-flow en heldere instructies. Helpt verwachtingsmanagement (onderhoud, doorlooptijd), levert biologisch en dus gifvrij en kan

campagnebereik leveren, en aangepast pakket voor vlinders leveren.

De Gezonde Stad – Iwan Gerritsen

Bereikt stedelijke communities en koppelt acties aan bestaande programma's (parkmaand, bomen uitdelen, buurtaanleg). Kan per stadsdeel pakketten testen en via socials/nieuwsbrief de publieksroute en tellingen uitrollen.

Fijnmazig bereik en activering van stedelijke groendoeners. Via frisse campagnes motiveren ze steeds meer Amsterdammers om deel te nemen aan hun projecten zoals Bomen voor Amsterdam, Parkenmaand (inclusief citizen science-tellingen en informatievoorziening) en Moestuinen voor Amsterdam. Hiermee geven ze Amsterdammers die iets willen doen voor een betere stad handelingsperspectief en brengen ze Amsterdammers stukje bij beetje weer in contact met de natuur.

Op een laagdrempelige manier activeren ze Amsterdammers om bij te dragen aan meer, beter, gifvrij, biodivers, ruiger en inheems groen in de stad. Per stadsdeel kunnen ze pakketten testen en via socials en nieuwsbrieven de publieksroute en tellingen uitrollen. Daarnaast kunnen ze kijken of het uit te delen plantmateriaal tijdens Bomen voor Amsterdam en Moestuinen voor Amsterdam zo kan worden ingezet dat ze specifieke waardplanten verspreiden.

Tot slot zijn ze ook met de gemeente aan het kijken of de Gezonde Stad ook weer kan ondersteunen in de realisatie van meer permanent groen in de stad zoals ze eerder met de Zeeburgertuin, Park om de Hoek en Boomparkjes hebben gedaan. Hier zouden ze ook gericht op bepaalde waardplanten en verruiging kunnen inzetten zodat deze in lijn zijn met de lokale vlindersnelwegdoelen.

Leaf – Philip van Traa

Maakt het eenvoudig, met een pluk-and-play groen systeem: Bestaand uit een waterbufferbak in combinatie met een plantentray gevuld met substraat en natuurlijk de vlindervriendelijke waardbeplanting. Een kant-en-klare oplossing die super eenvoudig op balkons, daken of zelfs in je achtertuin geklikt kan worden. Door de eenvoud van het aanleggen en beheer is de drempel om te vergroenen laag en met de waterbuffer is het onderhoud super eenvoudig.

The Pollinators – Tom van de Beek

Mobiliseert 'superpollinators' via Voedselbanken voor Bijen, ondersteunt bij het creëren van biodiversiteitsplekken en verbindt mensen en bedrijven. Via The Pollinators Academy verzorgen zij educatieve programma's en workshops over bestuivers en biodiversiteit.

Rooftop Revolution – Jan Henk Tigelaar

Rooftop Revolution geeft de Vlindersnelweg een plek in de Duurzame Daken Kansenskaart. En neemt maatregelen die bewoners en andere dakeigenaren zelf kunnen nemen op hun daken mee in hun advisering en communicatie met de eigen achterban, via de website en nieuwsbrief, zodat hun achterban vlinder-vriendelijke dak-upgrades door kunnen voeren op strategische schakelpunten van de Vlindersnelweg.

NK Tegelwippen / Frank Lee – Eva Braaksma

Ontwerpt de publiekscampagne en grote actiemomenten, zorgt voor uitstraling, enthousiasmering en eenduidige call-to-actions die bewoners naar pakketten, routes en tellingen leiden. Hiermee kunnen we tegels vervangen door biologisch en inheems groen.

Mot in Mokum – Nicky Castricum

Publieks- en kennispartner in Amsterdam-Noord met een eigen vlindertuin en nachtvlinderactiviteiten. Kan fungeren als demoplek voor waardplanten, als hub voor bewonersworkshops (zaaien, maaien, donkerte), voor nachtinventarisaties (lichtval/sheet) en als eerste hulp bij vlinderbeplantingsvraagstukken.

De Vlinderstichting

Kennis- en methodiekgartner voor soortenkeuze, beheer (maaivensters, gifvrij), monitoring (Pollard-telroutes/Meetnet-aanhaking) en publieksmaterialen (herkenningskaarten). Rol: opzetten en certificeren van telroutes, trainingdagen voor tellers en beheerders, en toetsing van idylle/stepping-stone-ontwerpen op ecologische effectiviteit.

Ook betrekken we bijvoorbeeld

Weerproof voor dak- en regenadaptatie (ontwerp/onderhoud) en Hoop Heggen voor inheemse struweelheggen als schakel-habitat.

UvA / HBO, MBO, VO en PO

Binnen het onderwijs werkt de Vlindersnelweg samen met een brede coalitie van partijen: de HvA (Rob Andeweg) en de MBO-hub (Jolijn van Ursum) als motor voor projecten in en met de stad; Yuverta (Laurens Duivemanals) groene MBO-partner voor biotoopontwerp, aanleg en monitoring; de UvA via Amsterdam Green Campus (Roos van Maanen), ISW (Jens van 't Klooster) en outreach (Bart Groeneveld) en ARTIS met haar educatieve afdeling en publieksprogramma's als belangrijke schakel richting scholen en het grote publiek. In samenhang vormen zij de onderwijskolom van de Vlindersnelweg: van basisschool tot universiteit, verspreid over verschillende campussen en wijken in de stad.

4. Projectinformatie

4.1 Risico's/knelpunten

De Vlindersnelweg grijpt in op veel schakels tegelijk: beleid, beheer, bewoners, retail, financiering en eigendom. We zijn zelf geen beheerder of aannemer; onze rol is om kansen en knelpunten zichtbaar te maken, partijen te inspireren en verbinden, belemmeringen weg te nemen en thema's te agenderen op de plekken waar besluiten vallen. Hieronder benoemen we de belangrijkste risico's die we de afgelopen maanden tegenkwamen of alvast voorzien en hoe we daar mee omgaan.

Zorgen dat er voldoende wordt toegevoegd

De Vlindersnelweg werkt alleen als het netwerk dicht genoeg is. Te weinig plekken, te ver uit elkaar of te weinig oppervlakte per plek geeft wellicht mooie eilanden en succes met migratoire vlinders, maar geen route waar standvlinders echt iets aan hebben. Tegelijkertijd geldt ook: elke gifvrije plant in Amsterdam is winst.

Mitigatie: per route werken we met eenvoudige richtlijnen waar iedereen, naar eigen inzicht en beschikbare koopkracht, zin en vrije tijd aan mee kan doen. Wij bieden handelingsperspectief, sturen op aantallen én op spreiding en maken zichtbaar waar hiaten zitten. Op plekken waar biotopen en stepping stones verschijnen, zorgen we voor extra aandacht in de buurt, zodat deze plekken functioneren als motor, het is de verbindende kracht van groen!

Zorgen dat wat wordt toegevoegd ook werkt

Veel plekken ogen groen, maar dragen ecologisch weinig bij. Risico's zitten in de verkeerde locaties, het gebruik van uitheemse soorten, gifgebruik, een arme bodem of maaien op een onhandig moment in het seizoen. Dan is de investering voor de vorm, maar niet voor de vlinder.

Mitigatie: we werken toe naar plantlijsten met waardplanten per microhabitat en stimuleren dat hierover afspraken in beheercontracten worden vastgelegd. We zijn een lerend programma dat monitort, best practices verzamelt en communiceert. In de opstartfase werken we met een eenvoudig eerstejaars nazorgkader, zodat nieuw aangelegde plekken de kritieke beginfase goed doorkomen.

Gedragsverandering

Gewoontes in beheer en bij bewoners ondermijnen de ecologie. Gedragsverandering is lastig, zelfs als mensen oprecht willen verbeteren: routines, tijdsdruk, makkelijk verkrijgbare gifgroene oplossingen en onduidelijke instructies zorgen voor veel ruis op de lijn.

Mitigatie: we maken meedoen leuk en simpel en hanteren een positieve, inclusieve can-do toon in de communicatie. In de toekomst kunnen we interventies organiseren als workshops, kennisbijeenkomsten, communicatie-uitingen en meer. Voor bewoners verlagen we de drempel met kant-en-klare pakketten, ophaalpunten en door op te roepen samen te telen en te tellen.

Anders met de natuur omgaan

Rommelig groen, brandnetels, soms zelfs de rups zelf of andere (ervaren) insectenoverlast roepen weerstand op. Tuincentra sturen bovendien op bont, niet-inheems carnavalsgroen omdat dat beter verkoopt dan ruigte of stengels. De vlinder is geliefd, maar de rups veel minder, juist de minder aaibare fasen van de levenscyclus leiden sneller tot klachten of bestrijding.

Mitigatie: we inspireren waar dat nodig is om netjes aan de rand, wild vanbinnen te ontwerpen: strakke randen, leesbare paden en duidelijke infoborden, met daarbinnen ecologisch rijke stukken. We werken met inheemse beplantingspakketten die ook esthetisch scoren en communiceren waarom brandnetelstroken, ruigte en dode stengels nodig zijn. Op zichtplekken laten we zien welke alternatieven mogelijk zijn, zoals hogere sier-inheemsen, klimop en compactere nectarvakken.

Communicatiecampagne

Om echt bereik te maken heb je herhaling, eenvoud en zichtbaarheid nodig. Risico's zijn versnipperde boodschappen, te veel losse kanalen en communicatie zonder duidelijke call-to-action. Dan blijft de Vlindersnelweg een sympathiek verhaal, maar komt niemand in beweging.

Mitigatie: we werken met één eenvoudige belofte (bijvoorbeeld: "Plant voor vlinders: dit doe jij in 10 minuten"), koppelen die aan een stadskalender met piekmomenten en maken de Vlindersnelweg zichtbaar. We zoeken samenwerking met grote publieksankers als ARTIS, onderwijs en wijkplatforms en richten de campagne zo in dat we, waar mogelijk, de stap van bereik naar meedoen kunnen volgen.

Heel veel groen aanplanten, retail nog niet klaar

De reguliere retail levert vaak niet-inheems, pesticide-gecoat of fenologisch onhandig plantmateriaal. Er zijn maar weinig leveranciers die precies dat doen wat de Vlindersnelweg nodig heeft: gifvrij, inheems, met de juiste herkomst én bloeitijd.

Mitigatie: we zoeken samenwerking met partijen als Sprinkl'r en andere gespecialiseerde kwekers en verkennen met hen hoe vraag en aanbod voor gifvrij, inheems plantmateriaal opgeschaald kunnen worden. We testen vormen van distributie via lokale hubs en actiedagen en agenderen richting reguliere retailers de vraag naar een stapsgewijs vlindervriendelijker assortiment.

Mobiliseren van Amsterdammers

De drempel om mee te doen is vaak praktisch: mensen hebben weinig tijd, weten niet waar te beginnen, missen een gezamenlijke stimulans of denken dat ze goed bezig zijn op basis van verkeerde informatie. Tegelijkertijd maken veel Amsterdammers zich grote zorgen over insecten, biodiversiteit en klimaat, maar weten ze niet wat ze zelf kunnen doen. Vrijwilligersbeheer is bovendien een vak apart.

Mitigatie: we ontwikkelen plug-and-play pakketten per situatie (balkon, gevel, tuin, dak), wijzen op bestaande subsidies en voorzieningen en werken samen met actievelingen in de wijk. Deelname maken we zichtbaar via een kaart met adopties en gevelbordjes, en we koppelen er beloningen aan zoals wedstrijden en aandacht op social media. Zo worden de vlinder en de biodiversiteitscrisis stap voor stap meer top-of-mind.

Donkerte en verstoring

Nachtelijk licht, geluidsdruk en intensief gebruik verstoren vlinders (zeker nachtvlinders) en hun predatoren. Een ogenschijnlijk geschikte plek kan door permanente verlichting of geluid toch ecologisch weinig waard zijn.

Mitigatie: we brengen deze factor expliciet onder de aandacht bij partners en ontwerpers, en moedigen aan om bij nieuwe ingrepen en herinrichtingen donkere randen en rustperiodes mee te nemen, vooral in drukke vlinderparken en langs de route.

Water en droogte

Klimaatverandering vergroot de kans op zowel droogte als wateroverlast. Jonge aanplant kan snel wegvallen in droge periodes; bij langdurige nattigheid kunnen rupsen, eieren en poppen beschimmelen. Veelbelovende plekken kunnen zo in één seizoen terugvallen.

Mitigatie: we koppelen de Vlindersnelweg expliciet aan de opgaven rond klimaatadaptatie en vergroening en roepen op tot transformatie op het maaiveld, maar ook op balkons en daken, waar waterbeheer en droogtestress vaak anders spelen. Daarbij laten we voorbeelden zien waar het goed werkt.

Gifdrift en onbedoeld gebruik

Op aangrenzende percelen, historisch in de bodem of bij aanpalend beheer kan met gif zijn gewerkt, waardoor gif of andere vervuiling terechtkomt op plekken waar de vlinder er last van heeft. Dat kan jaren werk in één keer tenietdoen.

Mitigatie: via de monitoring kunnen we knelpunten signaleren. Als ergens een bottleneck ontstaat, ligt verdiepend onderzoek en het gesprek met betrokken eigenaren en beheerders voor de hand.

Beheercontinuïteit

Bij wisseling van eigenaar of beheerder zakt de kwaliteit vaak terug. Terwijl de Vlindersnelweg een lange adem vraagt: ecologische kwaliteit groeit in jaren, niet in maanden. Zonder borging dreigt ieder contractmoment een terugval.

Mitigatie: we agenderen de noodzaak van goede overdracht bij wisseling van opdrachtnemer en helpen partners om daarvoor eenvoudige checklists en overdrachtsmomenten te ontwikkelen.

Kan soms even duren

Vooral standvlinders kunnen op zich laten wachten, ook als de ecologie op orde is. Ze komen uiteindelijk wel, met een windvlaag, doordat rupsen of eitjes meeliften op planten, of als waaghals die de sprong waagt, maar de stadsmens is gewend aan snelle resultaten en ervaart vertraging al snel als mislukking.

Mitigatie: we communiceren open en positief over de tijd die standvlinders nodig hebben en laten zien dat een gezonde basis soms eerst gebouwd moet worden. Via tips en trucs bij tegenslag helpen we beheerders en bewoners volhouden en verwachtingen bijstellen. Door het planten van voldoende nectar komen trekvlinders zeker sneller langs: de menselijke behoefte aan geluk en snel succes wordt daarmee óók gevoed.

Draagvlak en inclusie

Niet iedereen wil ruigte of spinrag voor de deur. Sommige rupsen maken dikke webben en bewegen daaronder, wat voor sommige mensen verontrustend is. Zeker in een land waar de verbinding met de natuur laag is, kan dit snel tot klachten leiden. De vlinder is geliefd, maar de rups veel minder; dat vraagt om extra aandacht voor beleving, comfort en veiligheid in ontwerp en communicatie.

Mitigatie: we kijken per straat en buurt naar passende alternatieven en voorbeeldontwerpen, zoals compacte nectarvakken met wat siergroen aan de buitenrand, hogere sier-inheemsen op zichtlocaties en co-design in straten met gemengde voorkeuren of bottlenecks. Zo blijft de route inclusief en voelt iedereen zich zo prettig mogelijk bij de nabijheid van natuur.

Financiering & lange adem

Veel financieringsbronnen zijn eenmalig of projectmatig en lopen stuk op beheer, terwijl de Vlindersnelweg juist langdurige inzet vraagt. Meerjarenfinanciering voor aanleg, beheer en monitoring is schaars, waardoor voortgang en kwaliteit onder druk kunnen komen te staan.

Mitigatie: we bouwen een meerjarige visie inclusief globale budgetten en werken toe naar een financieringsmix met bijdragen van gemeente, fondsen, particulieren en bedrijven. Daarmee wordt de Vlindersnelweg minder afhankelijk van losse potjes en kortlopende programma's en kan het gesprek over structurele middelen beter worden gevoerd.

4.2 Planning

Deze planning en de targets die we noemen, willen we graag eerst bespreken voordat we verder gaan met begroten. Er valt iets te zeggen voor grote schaal, maar ook voor langzaam opschalen. Daar gaan we graag het gesprek over aan!

De fasering

JAAR 1:

B2C campagne voor tankstations bij particulieren.

- We zetten de gesprekken voort met 4 biotopen (incl Marineterrein, Gemeente, Artis, Science Park en anderen). 2 worden officieel geopend in 2026, we onderzoeken er nog 1 extra.
- We onderzoeken 10 mogelijke stepping stones rond de definitieve route, 2 worden geopend.
- Er worden 750 nectarstation afgezet
- We zetten een methodologie op en doen eerste citizen science met studenten en bewoners, op locaties én door heel de stad, met 1,000 bewoners?

JAAR 2

1e deel route wordt aangelegd en bloei b2c (met rond de route, specifieke beplanting voor de standvlinder)

- citizen science, verbeteringen doorvoeren
- Capaciteit biotopen is ongeveer gelijken nectarstations, wat meer?

JAAR 3

2e deel route aanleggen b2c (met rond de route, specifieke beplanting voor de standvlinder) (citizen science, verbeteringen doorvoeren)

JAAR 4

3e deel route aanleggen Eerste jaar waar de impact ten volle te zien is op het eerste deel van de route en voor migratoire vlinders. Metingen evaluaties en rapportages. (citizen science, verbeteringen doorvoeren)

4.4 Team vlindersnelweg

Een voorstel voor de samenwerking, rollen en verantwoordelijkheden, governance, financiën en planning voor de volgende fase.

Remco Moen Marcar, co-director/founder

Ooit stond op zijn visitekaartje clubmanager. Ook docent, fotograaf en decorontwerper trouwens. Al 25 jaar doet hij waar zijn hart ligt: het ontwerpen en ontwikkelen van verhalen in de vorm van campagnes en activiteiten. Hij gelooft in de kracht van samenwerking en denkt graag groot, met een flinke dosis enthousiasme en humor.

10 jaar geleden met een paar andere pioniers gestart met festival ROEF. Verbaast over de vele ruimte op de stad die nog veel te weinig een bestemming kent. Naast ROEF is Remco ook een van de oprichters van bureau Frank Lee waarmee hij onder andere het NK Tegelwippen initieerde, inmiddels een landelijk kampioenschap waarmee ze maar liefst 20 miljoen tegels uit de Nederlandse bodem wipten.

Sjoerd Jurkovich, co-director

Sjoerd Jurkovich is een ervaren conceptontwikkelaar, strategisch adviseur en fondsenwerver voor culturele en maatschappelijke initiatieven in Amsterdam. Hij begeleidt organisaties en burgerinitiatieven vanaf hun eerste idee tot volwassen praktijk en ontwikkelt samen met partners strategieën voor visieontwikkeling, groei en opschaling. Als co-director van ROEF werkt hij aan de groene en sociale ontwikkeling van het Amsterdamse daklandschap en aan De Vlindersnelweg Amsterdam. Hij werkt of werkte eerder voor organisaties als Stichting Noorderpark, sSquare, Raad is Daad, Cybersoek, LostProject, Hotmamahot, Tolhuistuin, VENZO, verschillende kunstenaars en

theatermakers, en ondersteunt tal van initiatieven en makers die nog in de beginfase zitten. Ook is hij lid van de Raad van Toezicht van Hard//Hoofd.

Alexander van der Meer, co-director

Alexander van der Meer is co-directeur bij stichting Stadsvinderij, waar hij zich richt op stakeholdermanagement. Met een achtergrond in Communicatiewetenschap (UvA) heeft hij ervaring opgebouwd in de culturele sector als programmamaker (belangrijkste vakgebieden, bijv. duurzaamheid, bewonersinitiatieven, marketing), waarin hij vanuit nachtcultuur aan de wieg heeft gestaan van toonaangevende locaties als Doka, Volkshotel, Canvas, Roest Amsterdam, Blijburg en gaandeweg de overstap maakt naar domeinen als duurzaamheid en stedelijke ontwikkeling. Sinds 2019 ook de vaste programmamaker voor stadsdeelfestival “24 uur” van Amsterdam&partners (Amsterdam) en ook initiatiefnemer van platform Dood Gaan We Allemaal. En meerdere nevenfuncties zoals ambassadeur van TSH, bestuurslid Stem van de Nacht, oprichter Programmeursgilde.

Anne Molenaar

Anne Molenaar is projectmanager en duurzaamheidsadviseur. Bij Rooftop Revolution werkte ze onder meer aan de Duurzame Daken Kanskaart en verschillende groenblauwe dakprojecten in Nederlandse steden. Als Nomad in het European Creative Rooftop Network ontwikkelde ze het project *Higher Grounds*, waarin ze toonaangevende Europese dakpioniers interviewde. In ons team brengt Anne haar ervaring met beleid, ontwerp en participatie samen om daken te transformeren tot publieke, ecologische en sociale plekken.

Lars van Broeckhuysen

Met een achtergrond in de evenementensector en meer dan tien jaar ervaring als producent is Lars gewend om complexe projecten te organiseren, teams te verbinden en creatieve ideeën om te zetten in haalbare plannen. Hij werkt momenteel vooral voor opdrachtgevers in het spanningsveld tussen culturele en maatschappelijke organisaties. Na het afronden van de Basisopleiding Bos- en Natuurbeheer vorig jaar zet hij zijn organisatorische ervaring nu ook bewust in voor initiatieven die de natuur en biodiversiteit in de stad versterken. Met zijn combinatie van projectkracht, enthousiasme en liefde voor de natuur draagt hij graag bij aan projecten zoals de Vlindersnelweg.

RvT ROEF

We werken volgens de Governance Code Cultuur, met een 2-tier board.

Polle Janssens (hij/hem)

Polle is directeur van Resto VanHarte, een landelijke stichting die buurtrestaurants organiseert voor meer sociale cohesie en minder eenzaamheid. Hiervoor was hij horecaondernemer in Amsterdam en programmadirecteur van CentrumXL, een samenwerking tussen de gemeente Amsterdam en het georganiseerde bedrijfsleven ter verduurzaming en verbetering van de A'damse binnenstad. Tevens is hij voorzitter van de RvT van stichting MidWest, een dorps huis in de stad volgens de principes van community wealth building.

Hanneke Schellekens (zij/haar)

Nieuwsgierigheid en verbinding zijn mijn leidraden. Niet zozeer wat, maar waarom en voor wie? Hoe creëren we gezamenlijk positieve verandering? Waarom? Om binnen de grenzen van onze planeet te blijven. Voor iedereen. De energietransitie is veelomvattend, veelbelovend en raakt ons allen. Sinds 2017 draag ik vol energie bij aan de stap naar hernieuwbare energiebronnen. Laten we samen vaart maken!

Maarten Hogenes (zij/haar)

Maarten is financieel expert en ondersteunt meerdere start- en scale-ups met hun groeiplannen op zelfstandige basis. Hij heeft een achtergrond in bankfinanciering en fusie- en overnameadvies.

Bijlagen

1. Bijzondere stads-vlinders

1. Eikenpage (*Favonius quercus*)

Zeer bedreigde boomtopspecialist die bijna onzichtbaar leeft en vooral op honingdauw foerageert; rupsen wonen hoog op de eik. Daardoor wordt hij in steden makkelijk gemist en geldt hij landelijk als vrij schaars, waarnemingen uit Amsterdam zijn dus extra bijzonder.

2. Iepenpage (*Satyrion w-album*)

Nieuwkomer in de stad: in 2016 voor het eerst voor Amsterdam vastgesteld langs de A10; sinds 2020 wordt soortgericht gemonitord en in 2023 stond de teller op meerdere locaties. De rups leeft op iep en juist daarvan heeft Amsterdam er uitzonderlijk veel waardoor de stad een kansrijk leefgebied is; er is zelfs een Wnb-ontheffing met activiteitenplan voor iepenbeheer.

3. Grote vos (*Nymphalis polychloros*)

Jarenlang vrijwel verdwenen als standvlinder in Nederland, maar de laatste jaren weer in opmars; juist daarom is elke Amsterdamse waarneming nieuwswaardig. De rups gebruikt iep, wilg, populier en fruitbomen, waardplanten die in en rond de stad ruimschoots aanwezig zijn. Het Amsterdamse Bos informeert actief over de soort bijvoorbeeld.

4. Keizersmantel (*Argynnis paphia*)

Verdween rond 1980 als standvlinder uit Nederland, maar is de afgelopen jaren teruggekeerd en breidt zich uit; in Amsterdam doken de laatste zomers geregeld zwervers op (bijv. in het Vondelpark). De rups leeft op viooltjes (*Viola*); de soort profiteert van warmere microklimaten en verbinding met omliggende natuur (duinen/bossen).

5. Koninginnenpage (*Papilio machaon*)

Grote, opvallende “stadsvlinder-van-de-toekomst”: landelijk nog altijd vrij schaars, maar in steden vaker gezien door warm microklimaat en tuinen met dille/venkel en wilde peen (waardplanten van de rups). In Amsterdam zijn de laatste jaren geregeld meldingen – in binnentuinen en parken.

2. Soortgelijke projecten internationaal

ByBi Bee Highway (Oslo, Noorwegen)

Stadsbrede corridor voor bestuivers met op elke 250 m een voedselplek/kast, die deelnemers registreren op een online kaart. Dit project laat zien hoe je van veel kleine ingrepen, één herkenbare route smeedt en eigenaarschap bij burgers en bedrijven creëert.

Milkweeds for Monarchs (St. Louis, VS)

De gemeente leidde een stadscampagne rond één in de VS iconische vlinder. Er werden zo Meer dan 250 monarch-tuinen aangelegd, (door het publiek en bijvoorbeeld scholen) met waardplanten en signage.

Monarch Highway (Interstate-35, VS)

Zes staten vergroenen honderden km snelwegbermen en rustplaatsen met inheemse bloemen/melkweed langs de corridor van de migratie plaatsvindt; sterk in governance, beheer en publieksuitleg.

Big Butterfly Count (Verenigd Koninkrijk)

’s Werelds grootste vlindertelling (15 minuten per telpunt), per jaar doen tienduizenden deelnemers mee, ze leveren bruikbare trenddata én publieksbetrokkenheid.

Pollinator Pathway (Northeast US)

Een groeiend netwerk van pesticide-vrije corridors over publieke én private grond in tientallen gemeenten in en buiten de VS. Lokale vrijwilligersteams helpen bewoners en gemeenten inheemse beplanting aan te leggen, pesticiden te vermijden en gazon te verkleinen; zelfs vensterbakken en stoepstroken tellen mee. De routes ontstaan doordat al die kleine plekken aaneenschakelen tot leefgebied; deelnemende plaatsen en projecten staan op de site in een doorzoekbaar overzicht.

3. Bestaande vlinder- en bestuiversinitiatieven Amsterdam

Mot in Mokum beheert op en rond NoordOogst en het Buikslotermeerplein een toegankelijke vlindertuin met cursussen, publieksrondleidingen en nachtvlinderavonden.

The Pollinators mobiliseren jaarlijks duizenden Amsterdammers via de Nationale Zaaidag en lokale voedselbanken voor bijen, waar gratis inheems zaaigoed wordt uitgedeeld; daarmee ontstaat een fijnmazig netwerk van kleine, gifvrije bloemplekken in tuinen, bij scholen en bij instellingen.

In Amsterdam-Noord bouwt Stichting Beelease al jaren aan een Bloemenlint dat door bewoners en organisaties is geadopteerd en intussen kilometers aan aaneengeschakelde bloemenstroken omvat; dit is een natuurlijke corridor om op aan te haken. Onder de vlag Amsterdam Zoemt werken GroeneBuurten en partners aan bijenoases, geveltuinen en bijenlinten in meerdere wijken; hun programma combineert praktische hulp, trainingen en publieksacties en kan direct worden gekoppeld aan routes en telpunten. Het Nieuwe en Oude Bijenpark (AVBB) in Noord fungeert als imker- en erfgoedlocatie met lessen, open dagen en demonstraties rond gifvrij beheer en beplanting, een logische hub voor educatie en voorbeeldpercelen.

Voor de nachtcomponent zijn er terugkerende activiteiten van IVN Amsterdam en partners (o.a. mottenavonden en excursies), die bewoners betrekken bij inventarisaties en beheer van donkerte in parken en groenvakken. In Zuidoost laten de tuinen van Bloei & Groei zien hoe community-groen plekken met veel nectar en waardplanten kan opleveren, mét stevig lokaal draagvlak en programma’s voor scholen en buurtorganisaties. In Amsterdam-West realiseerde BeeGrateful op meerdere locaties nestgelegenheid en bloemenbuffetten; dit soort micro-hubs zijn direct te verbinden als stapstenen in de Vlindersnelweg.

Als kennisbasis is het werk van EIS Kenniscentrum Insecten in Amsterdam relevant: recente onderzoeken over wilde bijen in tientallen stedelijke gebieden en adviezen over zonering en honingbijdruk helpen om beheer en monitoring te richten. Ten slotte heeft het vroegere Natuur & Milieuteam Zuid (nu onderdeel van GroeneBuurten) met het Bijenlint Oud-Zuid/Zuidas een reproduceerbaar model ontwikkeld van gevel- en boomspiegeltuinen, cursussen en adoptie, dat één op één is te koppelen aan onze snelweg.

4.2 Gebiedsontwikkeling

Er zijn op dit moment veel gebieden in ontwikkeling in Amsterdam. Grote delen van Amsterdam-Noord, Zuidoost en Nieuw-West worden herontwikkeld tot complete, gemengde woonwijken. Hierbij wordt de openbare ruimte integraal opnieuw ingericht. Plekken die in het verleden primair bedoeld waren voor bedrijvigheid of monofunctioneel gebruik, worden nu getransformeerd tot hoogwaardige, toekomstbestendige openbare ruimte. Deze transformatie biedt zowel kansen als uitdagingen voor het versterken van de stedelijke biodiversiteit. In ontwikkelgebieden liggen vaak grote braakliggende terreinen of tijdelijke randzones die, ondanks hun ‘onaf’ karakter, waardevol leefgebied bieden voor insecten, vogels en kleine zoogdieren. Wanneer deze gebieden worden bebouwd, bestaat het risico dat deze spontane biodiversiteit verdwijnt. Tegelijkertijd ontstaan juist ook kansen om biodiversiteit structureel en duurzaam te verankeren in de nieuwe openbare ruimte, bijvoorbeeld door ecologische verbindingzones, bloemrijke bermen, natuurinclusieve oevers en groenblauwe netwerken mee te ontwerpen vanaf de start van het planvormingsproces.

Het benutten van deze kansen vraagt om goede samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie. Verschillende gemeentelijke directies spelen ieder een cruciale rol:

- Grond & Ontwikkeling (G&O), verantwoordelijk voor de gebiedsontwikkeling, grondexploitatie en planologische kaders. Zij bepalen in de initiatieffase en planvorming de ruimtelijke uitgangspunten waarbinnen biodiversiteit kan worden geïntegreerd.
Verbeterpunten:
  - Biodiversiteit expliciet opnemen als randvoorwaarde in de initiatieffase, inclusief vlindervriendelijke uitgangspunten zoals zonrijke groenstroken, luwteplekken en inheemse bloemrijke bermstructuren met voldoende waardplanten.
  - In stedenbouwkundige programma’s van eisen (PvE) standaard opnemen: minimaal percentage kruidenrijk groen en verbindingzones als onderdeel van hoofdgroenstructuur.
  - Gebruik van ontwikkelcontracten waarin natuurinclusieve maatregelen verplicht worden gesteld (bijv. groene gevels/daken, vlinderstruiken, waardplanten voor rupsen).
  - Grondexploitatiemodellen aanpassen zodat ecologische maatregelen niet als kostenpost, maar als waardecomponent worden meegenomen.
  - Rotondes, kavelranden en overhoeken

standaard reserveren als ecologische stepping stones (kleine leefgebiedjes die onderdeel worden van de ‘vlindersnelweg’), die eventueel kunnen worden geadopteerd door de buurt.

- Ruimte & Duurzaamheid (R&D), levert expertise op het gebied van ecologie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. R&D adviseert over ecologische waarden, monitort natuurdoelen en borgt dat biodiversiteit onderdeel is van beleidsdoelen en kaders.
Verbeterpunten:
  - Ontwikkeling van een stedelijke soortenstrategie voor bestuivers, met concrete eisen per projectfase (bijv. minimaal aantal bloeiende soorten per seizoen).
  - Ecologische advieskaders specifiek maken voor vlinders: lijst van aanbevolen waardplanten (zoals grote brandnetel, kattenstaart, wilde peen, vlinderstruik) en richtlijnen voor zonoriëntatie en windluwte.
  - Monitoring uitbreiden met bestuiversindicatoren en niet alleen vegetatie- of vogeldata.
  - Standaard ecologische impacttoets verplicht stellen in elke ontwikkelfase (initiatief t/m DO/UO).
  - Kennisdeling en trainingstrajecten opzetten voor andere afdelingen over effectief vlinderbeheer.
- Ingenieursbureau (IB), vertaalt de ecologische ambities en ontwerpprincipes naar technisch uitvoerbare oplossingen in de buitenruimte, zoals groenstructuren, waterinrichting, bodemkwaliteit en materiaalgebruik.
Verbeterpunten:
  - Standaard detailtekeningen maken voor vlindervriendelijke bermen, groenstroken en oeverinrichtingen, inclusief bodemopbouw en maaibeheerfrequentie.
  - Materialisatie van openbare ruimte zo ontwerpen dat er ruimte blijft voor spontane vegetatie, bijv. halfverharding, open voegen, vegetatierichels langs kades.
  - In ontwerpdetails vaker microhabitats integreren: zandige, schrale zones voor warmte; ruigtezones; kruidenmengsels afgestemd op specifieke vlindersoorten.
  - Lichtvervuiling minimaliseren door slimme lichtprofielen: minder blauwe lichtcomponent, gerichte verlichting, en uitschakelen in ecologische corridors.
  - Groenblauwe netwerken integraal ontwerpen en opnemen als functionele infrastructuur, niet als ‘restgroen’.

- Projectmanagementbureau (PMB), zorgt voor de procesmatige begeleiding en projectsturing, en bewaakt dat biodiversiteitsdoelen vanaf het eerste ontwerp tot en met de uitvoering worden meegenomen.
Verbeterpunten:
    - Ecologische doelen opnemen als KPI binnen projectplanning en opdrachtverlening.
    - Structurele check-ins tussen stadsecologen, ontwerpers en beheerders door het hele projectproces opnemen.
    - Projecten verplicht een “ecologische risicoanalyse” laten maken om te voorkomen dat tijdens uitvoering waardevolle ruigte of kruidenrijke zones verdwijnen.
    - Standaard post in budgetramingen reserveren voor ecologische meerkosten (zoals kruidenrijk inzaaien, maaibeheer, vergroening).
    - Procesafspraken maken waardoor biodiversiteit ook in late fasen (bestek, uitvoering) niet wordt weggestreepd tijdens bezuinigingsrondes.
  - Verkeer & Openbare Ruimte (V&OR), is verantwoordelijk voor de inrichting, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Hiermee heeft V&OR een sleutelrol in het duurzaam in stand houden en doorontwikkelen van ecologisch waardevolle plekken.
Verbeterpunten:
    - Maaibeheer volledig omvormen naar gefaseerd, ecologisch maaien, met nadruk op behoud van bloemrijke plekken en waardplanten voor rupsen.
    - Standaard beheerkaarten uitbreiden met bestuivers-hotspots en zones waar niet wordt gemaaid tijdens vlindervluchtperiodes.
    - Meer continuïteit van bloei door beheerplannen per seizoen op elkaar af te stemmen (voorjaar – zomer – najaar).
    - Aanleg en beheer van bermen, middenstroken, parkranden en taluds richten op kruidenrijkdom in plaats van kort gazon.
    - Klimaatadaptatie en biodiversiteit combineren: wadi’s, infiltratiezones en regenwaterbuffers kruidenrijk inrichten.
    - Bewoners actief betrekken via participatiegroen, adoptiegroen en beheerexperimenten (bijv. buurtvlindertuin, bloemrijke geveltuinen).
    - Intensieve onderhoudsnormen (zoals frequente maaiplicht) loslaten waar dat ecologisch nadelig is.
- Door op tijd samen te werken en biodiversiteit als volwaardig onderdeel van de gebiedsontwikkeling te beschouwen, kan Amsterdam nieuwe wijken realiseren die niet alleen aantrekkelijk en leefbaar zijn voor bewoners, maar ook bijdragen aan een robuust stedelijk ecosysteem. Het project

Vlindersnelweg sluit naadloos aan bij deze ambitie door ecologische verbindingen zichtbaar en voelbaar te maken in toekomstige stadswijken.

4.3 Vlinderverhalen

Amsterdam en de vlinder zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Tot 1669 hadden we maar een vreemd beeld van insecten hier in het westen, Aristoteles had namelijk beweerd dat ze vanzelf uit rotzooi ontstonden: maden uit rottend vlees, wormen uit modder, rupsen uit bladeren, enzovoort. Een vlinder hoefde dus niet per se een ouder-vlinder te hebben, hij kon als het ware uit materie plus goddelijke vonk ontstaan.

Met de publicatie van zijn *Historia insectorum generalis* sloeg Amsterdammer Jan Swammerdam dit eeuwenoude waanbeeld aan flarden en toonde onmiskenbaar aan dat insecten, inclusief vlinders, via de fasen ei, rups, pop en imago doorgroeien, als respectievelijke stadia van hetzelfde individu. Hij liet met zijn microscoop zien dat in de rups al de mini-vleugels, poten en organen van de latere vlinder verborgen zitten. Daarmee legde hij het fundament voor de moderne conceptie van metamorfose. Dat was revolutionair! Het leidde tot verwoede en ongetwijfeld middernachtelijke theologische discussies over bijvoorbeeld de wederopstanding en transformatie, maar ook over de manier waarop men naar natuurontwikkeling keek.

Ook Maria Sibylla Merian, woonachtig en werkzaam in Amsterdam, publiceerde hier haar meesterwerk *Metamorphosis insectorum Surinamensium* (1705): 60 grootformaat, handgekleurd gegraveerde platen waarop rupsen, poppen en vlinders mét hun waardplanten samen zijn afgebeeld. Het boek verbond Swammerdams inzicht, kunst, koloniale werkelijkheid en entomologie, en werd een publieksfenomeen in de Amsterdamse boekhandel. Zo werd modern wetenschappelijk inzicht, via verbeelding, gebracht aan een gretig publiek.

Ook in de eeuwen daarna, in de gebouwde omgeving, onder de mensen en in de kunsten zijn er veel vlinderreferenties te vinden:

Pieter Cramer en Caspar Stoll (18e / 19e eeuw)
De Amsterdammers Pieter Cramer en (na diens overlijden) Caspar Stoll gaven in Amsterdam laat 18e eeuw *De uitlandsche kapellen* uit, een monumentaal vierdelig werk met circa 400 platen en beschrijvingen van meer dan 1.600 soorten vlinders, veelal voor het eerst benoemd in Linnaeus’ systeem. Het project vestigde Amsterdam als een van de plekken waar de wereldwijde vlinderkennis werd geordend en verspreid.

De uitgeversfamilie Sepp en Nederlandsche Insecten (18e–19e eeuw)

Vanuit Amsterdam bouwden Christiaan en Jan Christiaan Sepp aan een uitgeverij en beeldtraditie die natuur én kunst samenbracht. Nederlandsche Insecten geldt als een esthetisch en wetenschappelijk hoogtepunt van de Nederlandse entomologische boekcultuur.

Van Schriecks vlinderschub-druk in de schil-derkunst (17e eeuw)

De Amsterdamse still-life-pionier Otto Marseus van Schrieck maakte sottobosco-schilderijen waarin echte vlinderschubben op het doek werden afgedrukt (lepidochromy) om de fonkeling van vleugels naturalistisch te vangen, een zeldzame kruisbestuiving tussen schildermateriaal en entomologie.

Amsterdamse kabinetten van Seba en Ruysch (17e eeuw)

Apotheker-verzamelaar Albertus Seba en anatoom Frederik Ruysch bouwden in Amsterdam encyclopedische kabinetten vol dieren, ook insecten en vlinders. Beide collecties werden (deels) door tsaar Peter de Grote aangekocht en vormden kernstukken van de Russische Kunstkamers, een voorbeeld van hoe Amsterdamse verzamelcultuur internationale wetenschap voedde.

Vlinders in het stadsdecor: Tuschinski's butterfly girls (1921)

In het art-deco-interieur van Theater Tuschinski sieren gestileerde vlindervrouwen de gangen: een tastbaar spoor van de vlinder als verleidelijk, modern stadsicoon in het interbellum.

Vlindervlag en vlinderopera van de Insekten-sekte (1969)

Tijdens de Bed-In van John Lennon & Yoko Ono in Hilton Amsterdam overhandigde de Amsterdamse Insektensekte, een vroege, ludiek-activistische milieubeweging, hun vlindervlag. Ze brachten ook een vlinderopera. Het dier werd zo een mediageniek symbool van ecologisch bewustzijn in de stad.

De vlinder is dus een echt Amsterdams dier. Ook in de geschiedenis, liggen er veel mooie kansen voor verbeelding.

Vlindersnelweg

de route naar biodiversiteit